

VI KVINNOR

Nr 7

LÄS I DETTA NUMMER:

- *Kräv avrustning*
- *Strängt förbjudet att leka med atombomber i denna grotta*
- *Krisen inom sjukvården*
- *Se det var en födelsedagsfest*
- *Vi bygger en väg i fjärran land*
- *Friskare — duktigare — gladare*
- *Kontakt med arbetslivet*
- *Barn och teckningar*
- *De kurvorna, de kurvorna . . .*
- *Skärp beskattningen på dålig och förråande lektyr*
- *Novell, kåseri, hem och hushåll,*
- *Korsord, barnsidor m. m.*
- Omslagsbilden: FRED

Årg. 14 — 1962 — 75 öre

KRÄV AVRUSTNING!

Från den amerikanska freds rörelsen *Women Strike for Peace* (WISP), som vi skrev om i förra numret av Vi Kvinnor, har vi mottagit ett brev:

Vi beslutade på vår första nationella konferens att sända observatörer till varje kommande internationell konferens för avrustning och fred. Hittills har vi haft observatörer vid Världsfredskongressen i Moskva, vid Accrakonferensen (båda i juni detta år) och vid Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Frihet kongress i Kalifornien i juli detta år. Andra ska före årets slut fara till Montreal, London och Rom. "När jordens himmel mörknar genom hotet om förintelse med kärnvapen måste kvinnor fastare trycka varandras händer över haven, de måste enas i tanke och hjärta, ena sina styrkor för att hjälpas åt att stå emot dem som glömt att alla människor är bröder."

*

I brevet erinrar man också om att Ghana-konferensen beslöt att hålla en internationell "Kräv avrustningsdag" den 1 november 1962. Man ber oss att i vårt land stödja denna dag och föreslår bl. a. mass-

brev till avrustningskonferensen i Genève med ungefär följande innehåll: "Vi kräver avrustning! Vi väntar på det första steget mot den allmänna och fullständiga avrustning som både öst och väst lovade oss för mer än ett år sedan."

Vidare föreslår man demonstrationer och dramatiska symbolhandlingar som vakor och fasta.

*

Här kan våra läsare göra en betydelsefull insats genom att skriva brev till avrustningskonferensen i Genève. (Obs. att breven kan skrivas på svenska till den svenska delegationen vid avrustningskonferensen.) Adressen är: *La delegation du Suede. Autrès de la Conference desarmements. Genève.* Säkert kan ni få era vänner och bekant att vara med och underteckna ett sådant brev. Det är ett viktigt stöd åt de amerikanska kvinnornas kampanj och därmed åt den sak som ligger oss alla varmast om hjärtat: att bevara freden och förhindra att kärnvapnen någonsin kommer till användning igen.

Inför kvinnornas världskongress 1963

I juni nästa år kommer kvinnor från hela världen att samlas i Moskva till en kvinnornas världskongress. Den organiseras av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund, som vid sitt byråmöte den 28 maj—1 juni detta år lade fram ett förslag om programmet för kongressen.

Enligt förslaget skall dagordningen omfatta fem punkter. De är följande:

1. Kvinnornas bidrag i kampen för en fredlig värld: universell avrustning; vikten av att de statliga krigsbudgeterna omvandlas till fredsbudgeter; vänskap mellan folken och fredlig samlevnad.
2. Samhällets skyldighet att säkerställa kvinnornas fulla likabehandling, deras rättigheter som mödrar, arbetare och medborgare; betydelsen av att kvinnorna kämpar för att vinna och försvara dessa rättigheter och att använda sig av dem.
3. Kvinnornas deltagande i striden för alla länders politiska och ekonomiska oberoende och mot alla former av kolonialism — detta som är den väsentliga förutsättningen för ett bättre liv.
4. Kvinnornas ansvar för att skydda barn och ungdomar och säkerställa att de uppfostras i en anda av fred och vänskap.
5. Val av KDV:s ledande organ.

Det är en diger dagordning. I de fyra första punkterna inrymmer allt det som inte bara vårt världsförbund KDV och dess nationella sektioner kämpar för utan det som alla kvinnor av god vilja ser som en förutsättning för att vi ska kunna nå fram till en värld där fred, samarbete och lika möjligheter för alla är förhärskande.

Alla våra barn...

Av RUTH MADSEN

Det stod i tidningen:
någon har dödat ett barn —
någon har dödat ditt barn —
det barnet blev vårt då det slutade
le —
Alla tidningarna skrev:
det blev dödat av en man bak en
ratt —

Varje dag dödas barn
av män bak fjärrstyrda rattar
någonstans i världen —
vi hörde aldrig de barnen le —
eller stillheten då de dog —
Det var inte våra barn —

Var är ditt barn
I mödrarnas liv —
de leker i städernas gator —
vid främmande stränder —
på iskalla slätter i fjärran länder —
i urskog —
och öknarnas sand —
De sover —

de skriker i ångest efter dig
som är barnens mor.

— — —

Du är de miljoner mödrarna —
stjärnan som lyser över jorden
och ger den mening —
slocknar den blir allting mörkt
och jorden lägges öde —
du —
de miljoners mor,
det var dina barn som dog —
men din styrka är oövervinnelig
ty du kan föda liv —
du bär framtiden i dig —

I denna framtid skall dina ofödda
söner
icke bära vapen —
och deras anletsdrag skall inte
suddas ut
av hjälmens anonyma mask
om din stjärna alltid lyser lika klart
på dina miljoner barn —
i Dig skall alla stjärnor samlas —

SE DET VAR EN FÖDELSEDAGSFEST!

Det är i Sjöfartens hus på Skeppsbron. Utanför skymtar Strömmens vatten, mörkt i septemberkvällen. Det gamla skolskeppet af Chapman lyser vitt mot Djurgårdslandet och till vänster därom skymtar Skeppsholmen. Nedanför fönstren brusar storstadstrafiken.

Det är första gången jag haft anledning att komma in i detta hus. Det är vackert där innanför, lågt i taket och så den långa fönsterraden ut mot vattnet. Här har säkert ljudit många muntra sjömansvisor och hållits många stela högtidliga tal, kanske en del lustiga också. Men säkert inga varmare än de jag lyssnar till denna afton.

På främsta bänken sitter hedersgästen, en dam med pigga ögon och en liten kokett blågrå nätsak över huvudet: doktor Ada Nilsson. Någon presentation behövs inte, alla känner henne och älskar henne. I dagarna har hon fyllt 90 år och vi är ett hundratal kvinnor som kommit för att hylla henne.

Det blir en födelsedagsfest av sällsynt charm. Den som till äventyrs inte personligen är bekant med Ada Nilsson bör ha blivit det den kvällen. Det är inte bara den framstående gynekologen, förkämpan för kvinnors och barns rätt och bästa, hon som slogs för mödravårdscentraler och en förnuftig sexualundervisning, som bekämpade preventivlagen och allt det som var skumt — det är inte bara denna Ada Nilsson som hyllas. Utan också den varma, glada människan Ada, fredskämpan och den goda kollegan som rörde väg för de yngre kvinnliga läkarna.

Här talar läkare, professorer, advokater, byråchefer och andra men all stel högtidlighet är fjärran. Det är kvinnor som talar till och om en annan kvinna som de beundrar och håller av. Och orden är varma, humorn flödar. De erinrar om glada

En bild från födelsedagsbarnets tidigare år, då hon ännu upprätthöll sin läkarpraktik i det vackra gästfria hemmet vid Triewaldsgränd 3.

och om allvarliga episoder och det förunderliga är att just dessa glimtar flyter samman till en helhetsbild av en orädd, sanningskär människa, som använt sin rika begåvning till att bekämpa det som är vrängt och dumt och hjälpa dem som har det svårt. Det blir en bild av en sällsynt helgjuten personlighet.

Inte kan man återge alla de vackra hyllningarna. Men det som man inte glömmer är professor Nanna Schwartz ord till läkarkollegan Ada Nilsson: ett tack för vägröjningsarbete, för en sällsynt stark social arbetsinriktning och för ärlighet och oförskräckthet. Och Ada Nilssons svarstal: "Jag har alltid försökt sätta mig i dens ställe som sökt hjälp och råd, leva mig in i vederbörandes situation som om den vore min." (Ett bra recept för dem som har med människovård att göra!) Dr Andrea Andreen erinrade om Ada Nilssons gärning i Frisinnade Kvinnors Riksförbund och senare i SKV — hennes radikalism, hur tack vare henne en rad viktiga initiativ togs av SKV under krigsåren, när kvinnorörelsen i övrigt höll sig ganska tyst.

Oförglömlig är också första sidan

i Ada Nilssons memoarbok. Den läses högt av Honorine Hermelin. Det som skildras där ligger mer än åttio år bakåt i tiden. På sitt klara humoristiska sätt berättar Ada om hur hon som åttaåring var på besök på morföräldrarnas gård. I den nejden härskade chartaunismen. När helgen ringdes in blev stämningen olidligt tung för åttaåringen, som vägrade att stanna kvar och så småningom blev körd den långa vägen tillbaka till föräldrahemmet. Först i kastanjeallén därhemma lättade trycket över hjärtat, säger hon — och så somnade hon trygg vid ljudet av musik och lätta dansfjät, för det var främmande hemma och fest. Och när hon i julklapp fick en kortlek och ville ha den med i kyrkan på sin första julofta! Det gick inte an — ville hon ha kortleken med, fick hon stanna hemma. Hon stannade hemma — och fick en av gårdens folk i sällskap vid kortspelet. Den flickan visste vad hon ville och det har hon vetat i hela sitt långa arbetsfyllda liv.

Kära, beundransvärda Ada! Din födelsedagsfest blev en av livets stora glädjefester. Tack för den och för allt Du gett!

V. S.

"Strängt förbjudet att leka med atombomber i denna grotta..."

C-vitaminets upptäckare, den ungersk-svenske kemisten SZENT-GYÖRGYI, numera bosatt i USA, höll den 15 juni i år ett föredrag för vetenskapsmännens kongress i New York om att överleva. Han sade bl. a. att mänskligheten är inne på fel spår och måste börja om:

". . . Allt vad människan gör sker först som tanke. Om vi vill förstå oss själva och finna en plan för vårt handlande måste vi därför veta huru vår hjärna är beskaffad.

Om man ser på den frågan som biolog finner man först att djuren i kampen för tillvaron utvecklat olika vapen. Vissa arter har klor, andra huggtänder, betar eller horn. Människan har utvecklat en hjärna som visat sig överlägsen alla andra och tillförsäkrat oss vår överlägsenhet.

Detta leder fram till min första slutsats: hjärnan är ett organ för att överleva. Den skapades av naturen inte för att söka sanningen utan för att finna föda, skydd och dylikt, för att ernå fördelar. De flesta mänskliga hjärnor är ur stånd att skilja mellan sanning och fördel och godtar som sanning det som endast är fördel. Detta är en viktig punkt om vi önskar förstå det mänskliga handlandet.

Om jag vore skyddsrumsförsäljare . . .

Vi gör eller önskar vad vår natur befäller oss att göra eller önska och vi använder vår hjärna endast till att finna vägar att nå det vi önskar och samtidigt producera de tankar och argument som rättfärdigar våra känslor och handlingar. Om jag vore skyddsrumsförsäljare så skulle min hjärna börja ha bekymmer för vår nationella säkerhet. Om jag hade bomber att sälja skulle jag klaga över brist på raketer. Om jag vore i armén och hoppades på befördran skulle jag vara bekymrad över vårt otillräckliga försvar och ge stora kontrakt till firmor där jag som pensionerad kunde räkna med en chefs-post och om jag vore medlem av senaten eller representanternas hus skulle jag oro mig mer för nästa val än för nästa generation och alliera mig med krigsindustribranschen så att min valkrets skulle få stora

kontrakt och jag bli omvald; och om jag samtidigt bleve tvungen att framlägga ett avrustningsförslag så skulle jag välja ett som såg bra ut men vore oantagligt för våra motståndare. Om jag vore miljonär skulle jag vara övertygad om att världen är bra som den är och mitt hat mot kommunismen skulle vara gränslöst.

Jag påstår inte att jag är bättre eller sämre än vem som helst av er. Jag är bara en människa, men min fördel är att jag som biolog vet hur min hjärna fungerar så att jag kan vara på vakt och inte bli överlistad av den. För många år sen fick jag en massa pengar i samband med Nobelpriset. Jag bad min mäklare att köpa mig aktier som skulle gå ned i händelse av krig, i vetenskap om att innehav av aktier som skulle gå upp kunde komma mig att önska krig, bli en "krigsmånglare" (war-monger). Min mäklare gjorde som jag önskade, kriget kom och jag förlorade mina pengar men räddade mitt samvete.

Låt mig återvända till biologin. Det finns bara en regel för hur en levande varelse ska vara beskaffad för att överleva: den ska vara anpassad till sin omgivning. Vårt släkte skapades för kanske hundratusentals år sedan och har förmodligen inte ändrats på de sista tjugotusen åren. Vi är anpassade till livsvillkoren på den tiden och för att förstå oss själva måste vi ta hänsyn till de villkor som rådde för c:a 50.000 år sedan. Så låt oss i tankarna göra ett besök hos vår urfader.

På kvällen skulle vi förmodligen finna honom hopkrupen med sin familj eller klan kring elden i sin grotta. Vi skulle få vara en smula försiktiga när vi steg in, eftersom fruktan är hans förnämsta drivkraft skulle han kanske slå ned oss så fort han fick se att vi inte tillhörde hans lilla klan. Under dagen skulle vi troligen finna honom på jakt i grottans närhet, för ett avstånd på två eller tjugomil skulle för honom vara oändligt

stort. Vi skulle sannolikt finna att han inte hyste minsta tvivel om att det han ser och tänker är slutgiltigt sant.

Vår värld ändrades inte väsentligt förrän vid mitten av förra århundradet. Om Napoleon och Caesar kunde träffas kunde de utan svårighet diskutera alla sina militära och politiska problem. De mellanliggande tvåtusen åren skulle inte ha gjort någon skillnad.

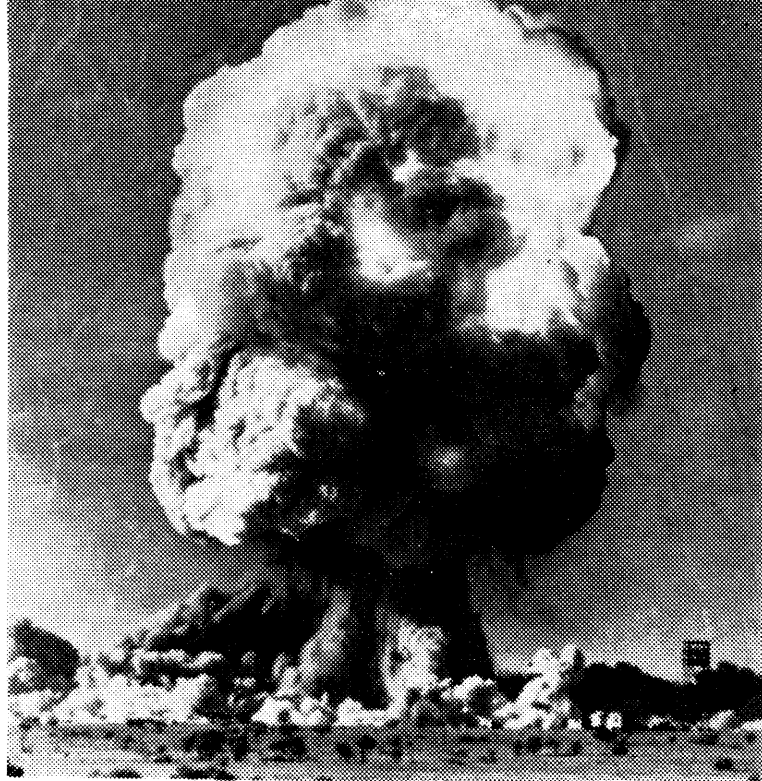
Vi gräver små hål i jorden och kallar dem "skydd"

Vetenskapen har plötsligt förändrat allt på några decennier, utan att ge oss tid till anpassning.

Den har ersatt hästens hastighet med jetplanens, rakaternas och radiovågornas och därmed upphävt avstånden. Elden har ersatts av atomenergin, en av dessa fruktansvärda kosmiska krafter som formar universum. Vi har varit intelligenta nog för att släppa lös dessa krafter men vi har inget maskineri i vårt huvud som skulle sätta oss i stånd att förstå dem, att föreställa oss dem, så vi talar om dem som om de vore energier av den gamla typen. Vi blir helt förvirrade mellan kosmiska och små mänskliga dimensioner och bereder oss för att släppa lös här på vår lilla planet kosmiska krafter och ämnar sedan försöka gömma oss från dem genom att gräva små hål i jorden som vi kallar "skydd".

Detta skapande av nya dimensioner och det mänskliga förståndets oförmåga att förstå och handskas med dem leder till förvirring på alla områden. Vi är djupt rörda när vi ser en medmänniska i fara eller lidande och samtidigt talar vi med ett leende om att "söndersmula" våra största städer, döda hundra miljoner av våra landsmän, lämnande resten i ofattbart lidande för att avundas de döda. Vi är helt enkelt ur

Forts. å sid. 12

Krisen inom sjukvården

Dyr för den enskilde och för samhället

En ansvarig sjukvårdsman sade härförleden i ett TV-program om sjuksköterskebristen, att 35 procent av Stockholms sjukvårdsplatser stod tomma just på grund av denna brist.

Nyligen har sjukhuset i Nacka invigts, det sjukhus som vi skrev om i våras i vår tidning och som SKV-avdelningen i Nacka-Boo på sin tid kämpade så energiskt för, bl. a. genom att gå ur hus i hus och samla namnunderskrifter. Nu läser vi i pressen att man inte haft några svårigheter att få personal till detta sjukhus, tvärtom har det varit så många sökande att man kunnat gallra för att få de mest kvalificerade. Det låter som en saga, men naturligtvis måste där finnas en förklaring. Huruvida det är bättre tjänstgöringstider som kan spela in känner vi inte till. En sak som tydligt haft

Unga, duktiga sjuksköterskor, av vilka många en vacker dag gifter sig och försvinner från yrket...

avgörande betydelse är emellertid att sjukhuset ifråga kan erbjuda sina sköterskor bostad. Det är kanske också förklaringen till att det förekommer att sköterskor vid sjukhusen i Stockholm söker sig över till socialnämndens vårdhem?

Bostadsfrågan är utan tvivel en avgörande faktor. Ingen människa kan arbeta om hon inte har någonstans att bo. Men att också andra faktorer spelar in kom tydligt till synes då man i Stockholm sökte sköterskor för hälsokontrollen. Inte mindre än ett 70-tal sjuksköterskor anmälde sig. Här var det tydligen arbetstidens förläggning som var avgörande. För de gifta sjuksköterskorna och särskilt de som har småbarn spelar det en stor roll. Det är inte lätt att ha kvälls- och nattarbete när man har småbarn. På kvällar och nätter är daghemmen stängda — vem ska ha hand om de små då?

*

På tal om daghem och sjuksköterskor läste vi nyligen att i Trondheim klarade man att få semestervikarier för sjuksköterskorna vid centralsjukhuset genom att öppna ett daghem i anslutning till sjukhuset. Provisoriskt förstås, men med en utbildad barnträdgårdslärarinna, en barnsköterska och en praktikant. Där hade man under semestertiden hand om 18 barn till vikarierande

sköterskor och visligen höll man avgiften låg: 75 kr per månad för ett barn och 100 kr om det var fråga om två syskon.

Men där liksom hos oss spelar bostadsfrågan en avgörande roll. Vuxna sjuksköterskor vill ha ordentliga bostäder och de vill bo utanför sjukhuset.

*

Hur sjukvården är ordnad, om den enskilde verkligen kan få nödvändig medicinsk eller kirurgisk hjälp vid sjukdom, det är sannerligen en fråga av första rangens ordning. Praktiskt taget ingen familj undgår att få kontakt med sjukvården och dess brister. Och så dyra dessa brister blir för den enskilde och för samhället! Många månaders väntan på en sjukhusplats och kanske en operation — vad innebär inte det av förlorad arbetsförtjänst och psykiskt och kroppsligt lidande.

Och så detta att de gamla sätts i stryckklass, att det är så svårt att få in en gammal människa på ett sjukhus. Man överläter åt de anhöriga att vårda sina gamla sjuka äldringar. Ofta tvingas familjerna att tränga ihop sig i en alltför trång lägenhet för att ge plats åt en gammal anförvant som behöver vård men nekas sådan vid sjukhus. Och inte sällan får en dotter eller svärdotter uppge sitt förvärvsarbete för att stanna hemma och vårda den sjuka. Utan

En sjuksköterska vill ha en ordentlig bostad som alla andra, inte bara en vrå på ett sjukhus.

någon ersättning eller en mycket blygsam sådan. I Stockholm exempelvis kan — utan behovsprövning — 1.000 kronor om året beviljas åt den som tar på sig den uppgift som egentligen är samhällets: att ge en sjuk erforderlig vård. Vid behovsprövning kan beloppet i undantagsfall höjas till högst 3.000 kr om året. Billigt för samhället men dyrt för den som får avstå från förvärvsarbete för den "lönen".

*

Nu har man så smått börjat utbilda manliga "sköterskor". Det är bra, för vad är det som säger att inte en man kan sköta om sjuka lika bra som en kvinna! Då kanske man också så småningom tvingas att betala en lön för detta viktiga arbete som svarar till den utbildning, det tunga arbete och det ansvar som yrket kräver.

Mycket skulle också säkert kunna göras nu för att förbättra sjuksköterskornas arbets- och löneförhållanden. Fortfarande klagas det på "håltimmarna", dessa frivakter på ett par tre timmar mitt på dagen som sköterskorna inte har möjlighet att utnyttja därför att de ofta har lång väg mellan hem och arbetsplats. Och behövs det inte en bättre lönekomensation för obekvämt arbetstid? Och större möjligheter till deltidsarbete för de gifta sjuksköterskorna med småbarn?

På de ansträngningar som görs för att undanröja de avigsidor som gör sjuksköterskeyrket så föga attraktivt hänger frågan om vi ska få en sjukvård som svarar till ett civiliserat samhälles behov.

Bättre löner och arbetsvillkor måste ges såväl sköterskor som biträden.

Vi bygger en väg i fjärran land...

Internationella Arbetslag heter den organisation som bildades 1943. Den ordnar arbetsläger i olika delar av världen, för att hjälpa och för att bidra till fred och samförstånd mellan folken. Det är ungdomar den riktar sig till och det är ungdomar som reser till dessa arbetsläger. Arbetet, som ofta är tungt och hårt, kan gälla röjningsarbete efter översvämnningar och laviner eller väg- och husbygge. Varje deltagare — man måste helst ha fyllt 18 år för att få komma med — måste själv betala resan och "lönen" för arbete är mat och husrum, det senare i tält eller baracker. Det är alltså inte fråga om några nöjesresor. Trots detta har hittills ca 2.000 svenska ungdomar deltagit i sådana läger. Och att det inte behöver vara tråkigt, därom vittnar detta brev från en ung stockholmska, som i sommar hjälpt till att bygga en väg någonstans i Macedonien.

*

Filotia den 15 augusti 1962.

Hallå!

Macedonien anropar Stockholm! Här är bergsbyn Filotia med vilden Ulla! Först ber jag om ursäkt för mitt miserabla brevpapper, men flygpostpapperet regnade bort i förra veckan. När det regnar här så gör det det med besked. Hela vår tältstad flöt omkring och letade bara efter ett nytt Ararat; när detta var funnet fick vi vada runt och fiska upp sovsäckar, aftondräkter, spadar, bränsle, burkar med corned beef, och som sagt brevpapper.

Arbetslägret jag har hamnat i ägnar sig åt att bygga en väg mellan två byar här i bergstrakten. Den väg som nu finns är inte särskilt farbar; att åka buss på den ger mig en känsla av att vara snöplog i ett igenvuxet dike. För övrigt anser jag att det finns trevligare sätt att begå självmord på än att klättra upp i en av dessa bussar, som man förmodligen har hittat bland ruinerna av Akropolis.

Arbetet är faktiskt hårt och jag är stolt över de valkar jag fått i mina liljehänder. Vi hugger oss fram genom urskogen. Jag trodde först att ingen människa hade satt sin fot här uppe i vildmarken. Men det dröjde

inte länge förrän jag stiftade bekant-
skap med de bufflar, kor, hästar, ås-
nor, får, getter, svarta grisar, skära
grisar, svarta grisar med skära
prickar, som vallas runt i mar-
kerna. Min bekant-
skap med dem
har varit litet för intensiv. När jag
fick kökstjänstgöring sörplade en söt
svart suga i sig min delikata maka-
ronisoppa när jag låg och slöade på
siestan; en dag försökte en buffel
avsmaka mig. Jag vet inte vem av
oss två som blev mest rädd över
resultatet.

Naturligtvis har vi ännu "vildare"
djur: sköldpaddor, ormar, herrelösa,
skabbiga hundar, skorpioner (dessa
har jag inte sett men min holländska
lägerledare har varnat oss). Hundar-
na går nattetid in i kökstältet och
äter upp getosten för oss — sköld-
paddorna har riksdag vid vår tält-
pinne och ormarna trivs även de —
precis som alla andra — med primi-
tivt leverne.

Vi har tio minuters promenad till
en halvmeterbred vattenkanal — där
alla nyssnämnda djur vattnas. I den-
na kanal diskar vi, tvättar kläder
och oss själva. Då och då kommer
en sköldpadda simmande i diskvatt-
net, en gång var en snok på väg in i
stortvätten men blev skrämnd av två
kilo tvättmedel som pudrades ned
över honom.

Maten lagas över öppen eld, allt
ätes på plättallrikar och med sked.
Det hela är fullkomligt fantastiskt.
Het sol, siesta, soldis på morgnarna
över tusen meter höga berg, trasiga
och skäggiga herdar, vackra barn
med alltför smala kroppar och pota-
tismagar, svarthucklade kvinnor som
förskräckta stirrar på våra korta
shorts. Solvarma meloner, nyploc-
kade persikor, mänskensnätter med
trädens långa skuggor, åsnebjällror,
herdarnas rop och sång, cikadornas
spelande och skogsduvornas smek-
samma kuttrande, kliande på moskit-
bett, sorgkanter under naglarna,
skrynkliga kläder, grekiska folkdan-
ser i skymningen, fascinerande mäs-
sor i grekisk-ortodoxa kyrkor, gäst-
fria greker, brunn som svämmas över
på torget och får skalen av vatten-
meloner och persikokärnor att segla
bort från sophögen, kacklande höns
utanför bostadshuset, två kilometers
skogspromenader till byn från tält-
lägret.

Detta är mitt liv sedan i juli. Och
jag älskar det. Och jag älskar Grek-

De kurvorna de kurvorna...

En människa med hårt kroppsarbete har sällan några överviktsproblem. Hennes kropp är som en kamin med vidöppet drag: den behöver en myckenhet av bränsle, ty förbränningen är snabb.

Annorlunda är det med den som har ett stillasittande arbete eller ett arbete som inte kräver så stor kroppslig ansträngning. Här är "kaminen" ställd på sparlåga, behovet av bränsle är därefter. En sak som vi ibland har en tendens att glömma.

Övervikt är gunås inte enbart de förmögnas och de sysslolösa problem.

"Jag äter som en fågel, men blir bara tjockare och tjockare."

Visst känns det uttrycket igen. Men det är bara i absoluta undantagsfall som det ligger någon verklighet bakom. Sådana fall där det rör sig om någon rubbning i kroppens ämnesomsättning. Vidare vet man att vissa moderna medicinska preparat kan framställa en ökad vätskemängd i kroppen som gör att man sväller. Men det är som sagt absoluta undantagsfall. Som regel gäller att den som äter litet också väger litet.

Andra personer med övervikt skryter gärna med att de mår riktigt bra med sina många kilon och att egentligen är ju en välmående varsel betydligt vackrare än en "benget". Att bedra sig själv är naturligtvis ett sätt att undvika tråkigheter. Men tittar man sig i spegeln och modigt ser sanningen i ögonen är man nog inte så särskilt belåten.

Om motionens betydelse i samband med övervikt talas det mycket. Och motion är naturligtvis ur alla synpunkter bra. Men man måste ju vara klar över att en kvällspromenad inte är detsamma som skogsarbete. Med enbart motion kan man inte banta ner sig om man inte samtidigt minskar på matmängden. Men gör man båda delarna har man alla utsikter att bli av med bilringarna och få bättre spänst på kroppen. Det

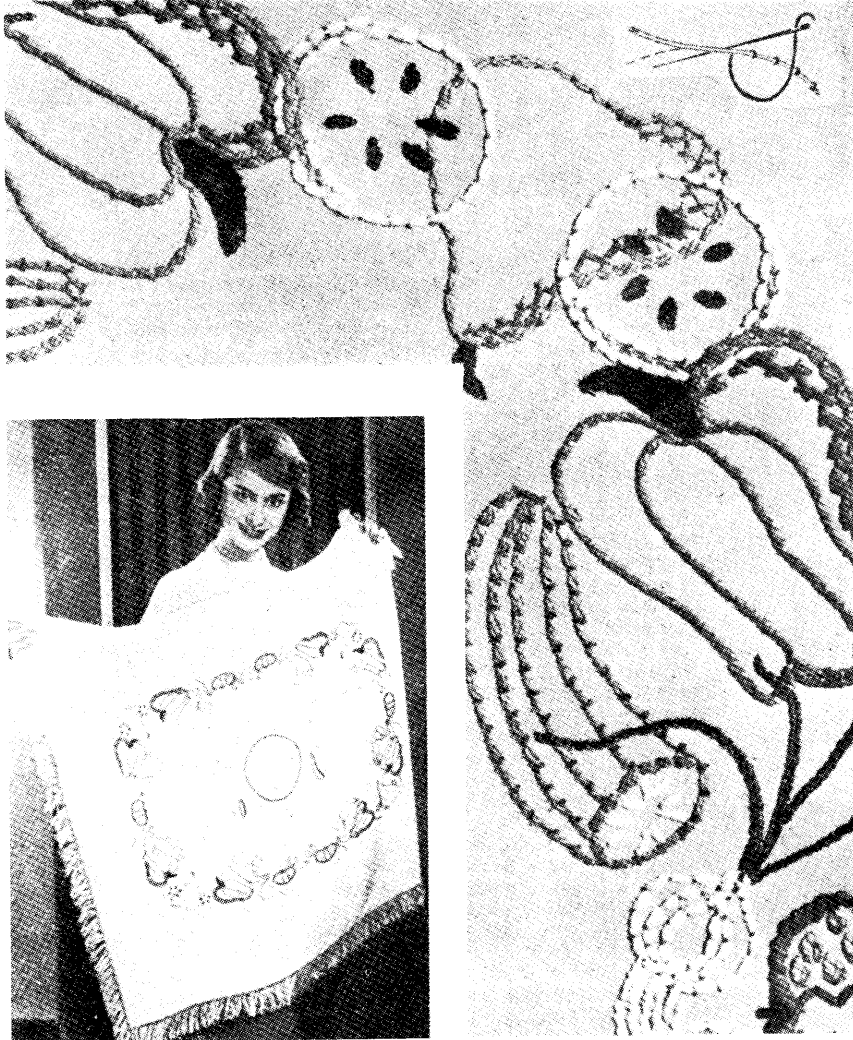
land. Jag trodde aldrig att ett land och ett folk skulle kunna ge mig så mycket som jag har fått här.

Aten besågs tre dagar före lägrets början, Cavala vid Egeiska havet har också fått sitt, Filippi med antik-teater och dramat Prometheus fick mig att leva i berusning i två dagar, besök hos kopparslagare och krukmakare, bad i Egeiska havet och Medelhavet, soluppgång över Pireus (mitt vackraste minne från Aten och kanske från hela Grekland), mänskens-

nätter när jag flyttar ut ur tältet och funderar över om det är lika vackert på andra planeter som på vår. Det dumma i dessa mina funderingar är att jag inte vill ha något svar på dem.

Detta är att förtälja om en lättjefull och livsglad Ullas liv långt borta från stress och badrum, från svenskt kaffe och raggmunkar, från Visbyrosor och familj. Ack så skönt kan livet bara vara en gång! Måtte det vara länge, länge!

Ulla.

TRÄDGÅRDENS FRUKTER bildar grundvalen för mönstret på den här duken. Säkert inte så svårt att kopiera och absolut inte svårt att sy. Kedjestygn, plattsöm och — som synes på gurkan! — ett slags enkla stygn i avvikande färg över en lös tråd. Kraftigt garn ska det naturligtvis vara.

är ju så att vår kropp lätt förfaller om den får vara sysslös. Och naturens mening med oss såväl som med alla andra ryggradsdjur är ju att vi ska röra på oss.

Vad innebär minskning av matmängden? Att man bara tar hälften så mycket på tallriken som förut och ständigt känner sig hungrig? Hur otroligt det än låter är det många som uppfattar saken så. De försöker ett par dagar och sen äter

de ännu värre och förklarar att de har tyvärr inte karaktärsstyrka nog att stå ut. Naturligtvis inte.

Andra har för sig att det finns mat som inte alls är fettbildande — de talar om "utmagrande" mat. Sådan finns tyvärr inte, all föda innehåller kalorier. Men det är skillnad på kalorihalten i olika födoämnen och genom att känna till denna skillnad och bestämma maten därefter kan man hålla vikten i styr.

De som är riktigt ivriga räknar kalorier och håller bokföring över allt de stoppar i munnen. Och är man lagd för statistikföring, så varför inte. Men för oss andra räcker det med att veta ungefär vilka kalorimängder olika födoämnen innehåller. Om vi till exempel präntar in i minnet att fett och socker innehåller mycket kalorier och är sparsamma med det kan vi redan göra en hel del åt vikten. Hundra gram smör innehåller nästan lika många kalorier som ett kilo potatis och hundra gram socker är i kalorivärde lika mycket som ett halvt kilo potatis.

Det bör varken vara svårt eller skadligt för hälsan att vänja sig vid att dricka kaffe utan socker och grädde, att låta bli bakelser och söt-

Arbeterskornas låga löner räckte inte ens till ordentlig mat. Inte sällan saknade de också skor...

KONTAKT MED ARBETSLIVET

(Ur Kerstin Hesselgrens utkast till memoarer)

II

Yrkesinspektris — en ny befattning

Jag frågade Thorvald Fürst, min chef, vad jag skulle göra? hur mitt arbete skulle läggas? "Det får fröken hitta på själv", var hans svar. "Går det ej bra, skall jag nog säga ifrån." Det gjorde han också. När

jag arbetat i två år, kallade han upp mig och sade att han varit runt om i landet och besökt många fabriker, men ej funnit något spår av mitt arbete. "Det förstår jag", svarade jag, "ty jag känner det som om jag pillade i en sandhög, men lät mig fortsätta och försöka finna min väg."

Han förstod, han var den bästa chef man kunde tänka sig.

*

saker, vara försiktig med smörgåsarna och utesluta mellanmålen. Alla slags grönsaker kan man utan ängslan äta praktiskt taget så mycket man vill av.

Efterlever man de här reglerna så räcker det i allmänhet. Den som vill påskynda bantningen ska så mycket som möjligt undvika bröd, fet ost, fläsk, makaroner, gröt och marmelad.

Att hålla sin vikt oförändrat normalt är betydligt lättare än att banta ner den. Vägar man sig regelbundet blir man varnad i tid — och för den som bantar är vågen en sporre. Många som köpt en badrumsvåg hävdar bestämt att utgiften betalat sig genom att de sluppit släppa ut sömmarna i kläderna och sluppit köpa nytt. Utan tvärtom fått användning för kläder som de tidigare lagt av på grund av den svällande volymen.

Ännu ett ord om mellanmålen. De är de "små i matens" hemliga last. Vid måltiderna kan de vara försiktiga, sucka över att de måste tänka på "linjerna". Men vid kaffedags är det glömt, då tar de skadan igen. Wienerbröd, bakelser, småkakor, det slinker så lätt ner. Den slags diet är i motsats till kött och grönsaker fattig på vitaminer och äggviteämnen men rik på kalorier! Att hålla igen på de för kroppens hälsa viktiga födoämnen för att sedan kompensera gommen med kaffebröd och sötsaker — det är att ge kurvorna fritt spel. Och det var ju det vi inte skulle göra!

Inte alla arbetslokaler var dåliga, visst inte, det fanns de som var ljusa och trevliga och där arbeterskorna trivdes och var nöjda med sina arbetsförhållanden. Men det fanns också nog så många, som var i hög grad olämpliga, smutsiga, ostädade, trånga, mörka och kalla, där man möttes av ett sjudande missnöje. — De sanitära förhållandena var ofta synnerligen primitiva. — Jag fann t. ex. på en textilfabrik, att ett avtråde skulle räcka för 80 personer. Arbetsgivaren medgav villigt, att det var på tok, men ursäktade sig med att man glömt att ordna avtråden, när man byggde till den sista avdelningen av fabriken. — Dricksvatten var en annan detalj, som man ofta ordnade på enklast möjliga sätt, dvs. med en öppen hink, som fylldes från brunnen och med en för alla gemensam skopa att dricka ur. Denna anordning, som visst inte klandrades av arbetarna, levde kvar från de små verkstädernas mera intima arbetsgemenskap.

Dammfrågan kunde vara mycket svår och pressande. Jag minns ett linspinneri, där man inte kunde se en meter framför sig för damm och där arbeterskorna hade hår och kläder alldeles inpyrda med det stickande lindammet. Fridells skildring av arbetet på en textilfabrik är riktig, om man förlägger den till början av 1900, men ej nu. — Klädrum och tvättstall var en sällsynthet. Kläderna hängde vanligen vid arbetsplatsen; någon gång fanns det ett klädskap i lokalen. Arbeterskorna upp-

skattade inte alltid tillkomsten av klädrum — de bytte inte kläder och schalen eller kappan ville de ha så nära sig som möjligt. — På den tiden var kjolarna nästan släpande och med plyschkanter, som drog dammet med sig. Kom så den sedvanliga, mer eller mindre slitna ullkoftan, ingenting på huvudet och ej sällan bara fötter, så förstår man att de ej sågo mycket ut för världens ögon. Och när de med den vanliga grå schalen över huvudet skyndade gatorna fram till sina hem, kallade man dem "fabriksjantor", vilket ej var någon heders titel, som det borde varit.

Låga kvinnolöner

Den allvarligaste svårigheten, åtminstone som jag såg det, var de utomordentligt låga lönerna, i synnerhet kvinnolönerna. En spinneriska förtjänade sex kronor i veckan, en väverska 12–13; skonätterskorna, som var de bäst avlönade, kunde gå upp till 24 kr i veckan. Levnadskostnaderna var visserligen betydligt billigare än nu, men lönen räckte ändå ej vare sig till ordentlig mat eller till några som helst extra utgifter; 10 öre för en spåravn var en utgift att tänka på innan man kostade på sig den.

Arbeterskorna voro ännu mera hjälplösa än männen, när det gällde lönerna, de förstodo inte den nya tidens löneaktioner, och det sades den tiden ofta hårda ord om arbeterskornas lojhet och olust att organisera sig. — Allt har sin tid. Jag skulle tro, att de svenska kvinnorna nu höra till de bäst organiserade i världen.

Den första årsberättelsen

Det var en i mitt tycke skrämmande men intressant värld, som öppnade sig för mig. Själv möttes jag ofta med förvåning, ibland med välvilja och ibland med ovilja. En arbetsgivare hälsade mig med: "Jaså, ska nu fruntimmer lägga sej i det här också?". "Ja", sade jag. "Ni arbetar ju själv med fruntimmer." "Ja, det kan fröken ha rätt i", sade han — och så voro vi goda vänner.

Med tanke på mina resor och på min obekantskap med arbetsfältet är det ganska betecknande att min första årsredogörelse börjar: "Mitt första arbetsår har huvudsakligen ägnats åt att söka sätta mig in i förhållandena inom olika distrikt samt taga reda på var och i vilken utsträckning den kvinnliga arbetskraften förekommer." — Det blev inte mycket bättre följande år; årsberättelsen för 1914 anger 139 inspekterade arbetsställen och säger: "På grund av de speciella förhållandena under detta år har antalet inspektioner betydligt inskränkts, och mitt arbete har kommit att huvudsakligen inriktas på mera allmänna åtgärder till minskande av de svårigheter som uppstått för arbeterskorna genom krisen."

Det var kriget som hade kommit!

Forts. i nästa nr.

Startskottet för den stora 4 M-kampanjen gick den 3 oktober. I två år har den förberetts och syftet med den är att vi ska bli friskare, starkare, gladare och duktigare. Kampanjen vill skapa intresse för riktiga arbetsställningar och god arbetsmiljö, för motion i olika former som medel till bättre hälsa och spänst, den vill öka den enskildes kondition bl. a. genom att intressera anställda och företagsledning för gymnastik i arbetspauserna.

När man talar om arbetsmiljö är det i regel fabrikena och kontoren man tänker på — men sällan hemmen. Men varje husmor vet att hennes dag är fylld av arbete och att detta arbete utföres just i hemmet. Fast där inte, som på fabriker och verkstäder, existerar något arbetarskydd och ingen utom husmor själv eller hennes man intresserar sig för sådana detaljer som ventilationsmöjligheter, arbetsställning och dylikt på hennes arbetsplats. Om hyreslägenheten har fönster som det behövs två man för att öppna när de måste tvättas eller om diskbänken är så låg att även en liten frukostdisk ger sveda i ryggen — ja, så är det saker som husmor själv får försöka komma tillrätta med. Den anonyme arkitekten är borta med vin- den...

Hemmet som arbetsplats

och som miljö för barnens lekar och läsläsning, för de vuxnas vila och avkoppling har inte mindre betydelse än andra arbetsplatser. Och därför har den också fått sin egen givna plats i den stora 4 M-kampanjen.

Drygt ett dussintal politiska och ideella kvinnoorganisationer, där-

Friskare - duktigare - gladare

ibland SKV, är med i denna Hemmens 4 M-kampanj, vilket innebär att deras lokalorganisationer är mobiliserade. Vid föreningsmöten, inbjudningsmöten och i studiegrupper kommer de att ägna intresse åt hemmet som arbetsmiljö.

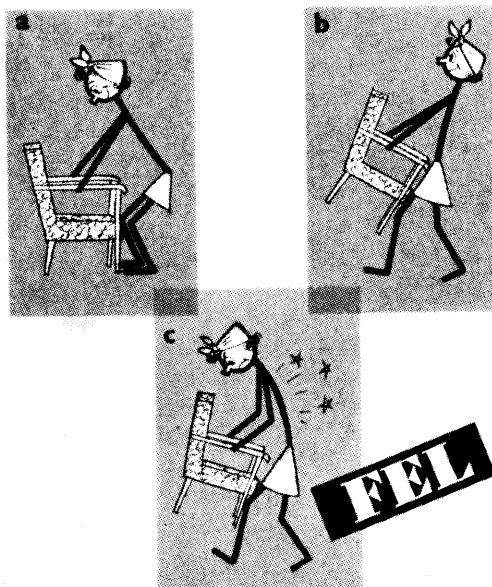
"Det rätta är det lätta" heter en stillfilm som kan rekvireras för föreningsmöten. Med åtföljande frågor och textmaterial bildar den ett mötespaket som fyller en hel möteskväll. En husmörarnas egen förslagsverksamhet ingår också i kampanjen — den har formen av en tävling om bra idéer till förbättring av hemmet som arbetsplats.

Startskottet för kampanjen har alltså gått nu. I tidningen skall vi i fortsättningen publicera litet ur den mångfald skrifter som iordningställts av Folksam, Arbetsstudierådet och andra och som syftar till att hjälpa oss till en förnuftig hushållning med vår kropp och våra krafter genom bl. a. en lämplig arbetsteknik.

Önt i ryggen

kan man få både av ensidiga, olämpliga arbetsställningar och av att bära och lyfta utan att tänka på hur man rättast och lättast gör det.

Ur en liten skrift: LYFTA OCH BÄRA har vi hämtat de teckningar med vidhängande text som återges här.

BÄRA KASSE

a) Böj kroppen åt den icke belastade sidan — för att motverka tyngden — då varorna bärs i kasse eller korg. Detta gäller alla tunga bördor man bär med en hand. Växla ofta hand eller fördela varorna så att de bärs med båda händerna. Det ger bättre balans.

b) Att böja över åt samma sida som kassen eller korgen ger onödigt muskelarbete och dålig balans.

LYFTA OCH BÄRA FATÖLJ

Sätt glidknappar på möblerna. Då kan man skjuta eller dra dem på golvet och undgå besvärliga lyft.

Om fatöljen alls kan och måste lyftas:

a) Fatta framifrån om armstödet. Sätt ena knät mot sitskanten! Håll ryggen rak. Drag upp stolen.

b) Bär med raka armar och lätt bakåtlutad, rak rygg.

Att bära som bild c) blir för tungt.

BOCKARNA BRUSE

Låt mig berätta historien om Terje, för den är så illustrativ. Terje kom hem från lekskolan strålade förnöjd. De hade hört historien om bockarna Bruse och sedan ritat dem. Mamma måste beundra den fina teckningen och hon kunde ana sig till både vad som var trollet och vad som var de tre bockarna. Men alla bockarna hade en tjock röd färgklatt på bröstet, och det måste Terjes mamma fråga om. — Så dum du är då, svarade Terje. — Begriper du inte att det är hjärtat! Bockarna Bruse är så förskräckligt rädda.

Naturligtvis visste också Terje att bockar inte går med hjärtat utan på bröstet. Men för att berätta om bockarnas rädsla var det nödvändigt att rita dit dem. Små barn som ritar sin pappa med bara huvud och ben vet ju också att han har en kropp. Men på det stadiet tecknar de det som är väsentligt för dem.

RESULTATET ÄR INTE DET VIKTIGASTE

När ett barn har gjort en teckning så är det färdigt med den. Det som är viktigt och det som är värde-

Barn och teckning

Ännu minns man med en känsla av olust teckningstimmarna i folkskolan och hur man aldrig lyckades komma längre än till ett B i betyg i detta besvärliga ämne. "Fröken" ritade en morot eller ett äpple eller ett hus och så gällde det att rita exakt likadant. De som lyckades med det fick fina betyg, vi andra ansågs och ansåg oss själva som fullständigt obegåvade i ämnet — vi hade inga "anlag" för teckning.

När man nu kommer in i en skola möts man redan i korridorerna av barnteckningar, som strålar av fantasi och färgglädje. Man riktigt känner hur glada barnen måste ha varit när de gjort dem. Det är rakt inga avbildningar av föremål, det är spelande fantasi man får ett intryck av. Och man frågar sig: Vad är det egentligen som har skett med skolans undervisning i teckning? Kanske man rent av inte alls undervisar i ämnet längre?

I den norska tidskriften "Kvinner hjemme og ute" berättar en lärarinna, *Eli Taraldsen*, om vad som verkligen skett på området. Teckning, säger hon, betraktades förr som en kunnskap. Men det är något mycket, mycket mera för barnen. För vad är det som försiggår när ett barn tecknar? Jo, barnet ger ganska enkelt uttryck för sig själv, det berättar något. Och hon fortsätter:

När barnen har upplevt något vill de gärna berätta. Orden är det inte alltid så lätt att hålla styr på. Alla som haft småbarn vet hur svårt det kan vara att förstå vad den lille egentligen har upplevt när han ska klä det i ord. Skriva kan de inte än. Men med en teckning kan de få sagt en massa. För det första det de vill berätta, och då löser de suveränt problemet med att uttrycka sig. Dessutom berättar de också en del för oss vuxna alldeles omedvetet — om de har lärt oss att förstå en teckning.

fullt är nämligen arbetet, den aktivitet som äger rum medan de ritar. Resultatet betyder inte så mycket.

Om barn ritar likadant? Även om det är olika fart i utvecklingen och alla barn är olika så utvecklar sig sättet att lösa uppgifterna på likadant hos alla barn.

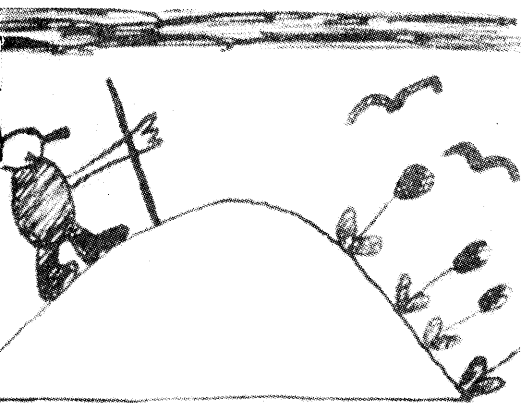
Först rabblar de. Det är den tiden när de övar upp sina muskler och lär sig att behärska dem. Så kommer de så långt att de säger att teckningen föreställer något. De har uppdagat att de är själva centrum i tillvaron. De ritar en "gubbe" säger de, men det är egentligen begreppet människa, sig själva, de menar.

Sex-sjuårsåldern räknas som den frodigaste rit-åldern. Då är de i full färd med att upptäcka världen omkring sig. De börjar få ordning på tingen, placera figurer och träd på en grundlinje. Så kommer jord och himmel och däremellan är det luft, det vill säga på det hela taget ingen färg.

Hur det är med perspektivet?

Det ser inte barn förrän i 13–14-årsåldern, många ännu senare. Men ordning och logik är det i teckningarna, sett från de förutsättningar de har på sin åldersnivå. De ritar tingen sådana de vet att de är, eller sådana de tror att de är. Ansikten i profil har gärna båda ögonen med, för de vet ju att folk har två ögon. För att få husraderna på båda sidor av gatan använder de det vi kallar nedvikning, det vill säga att för en vuxens ögon står hitsidan av gatan på huvudet. Och skall de berätta om två som sitter vid ett bord och äter, så är gärna figurerna i profil medan bordytan är uppvikt så att vi kan överskåda hela dukningen.

Röntgen använder de också. De kan utan vidare rita ett hus både in- och utvändigt samtidigt, om det är det

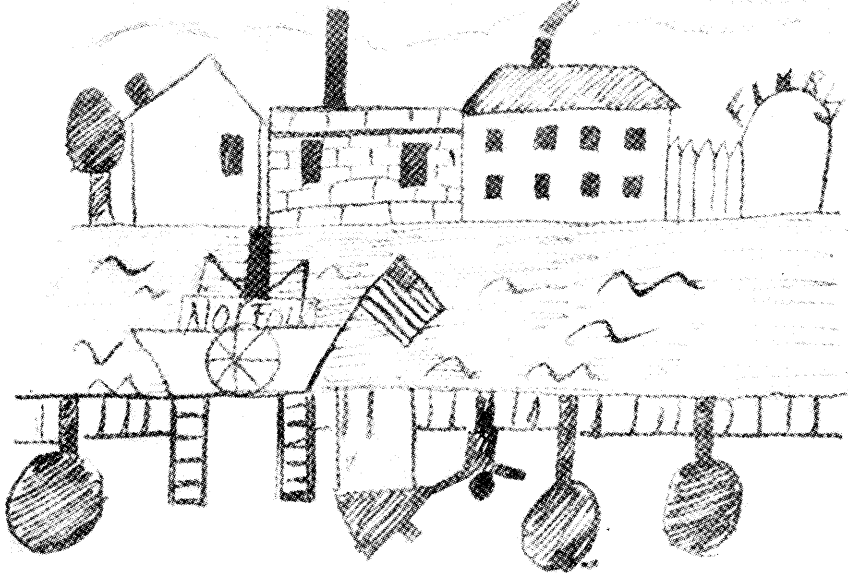
"Jag går upp i en backe." Typiskt är att både figur och blommor står lodrätt på backen, "för det gör de ju i verkligheten".

som är väsentligt just då. Det enda det betyder för barnet är vad det vill berätta med teckningen.

KRITISERA DEM INTE!

Då måste det väl vara galet av vuxna eller äldre syskon att säga till ett barn: det stämmer inte, så ser det inte ut, du har ritat fel?

Det enda man uppnår med det är att ta ifrån barnet tron på sig själv och glädjen i att rita. I skolan hänger jag konsekvent upp alla teckningar. Men jag kräver att de skall bli färdiga med teckningen och jag berömmar när de inte har slarvat och inte kluddat ner sig. Vi är annars överens om i klassen att varenda människa har sitt par ögon och ingen av oss kan garantera att just han eller hon är den som ser riktigast. Därför måste vi respektera varandras produkter.

En 8-åring har ritat en kanal. Han viker ned den närmaste sidan, för han vill ju att den ska vara med också.

Undervisning i teckning bedrivs inte längre i skolan. Teckning ingår som ett led i lärandet. Ju fler sinnen man tar i bruk ju lättare lär man. Barn skall få tingen in genom öronen, genom ögonen och genom skrivning och det som med ett samlat namn kallas formning, det vill säga genom att använda sina händer.

Det är många som säger att nu för tiden leker de bara i småskolan. Men då har jag lust att understryka att lek är det djupaste allvar för barnen. Lek är deras arbete och i skolan har leken värde för själva lärandet. Det är därför vi klistrar och klipper och modellerar och ritar.

Om alla barn vill teckna? De måste hjälpas på traven. Man kan inte bara säga: rita det och det. Först och främst måste barnen uppleva något för att kunna teckna det. Det gäller barn också före skolåldern.

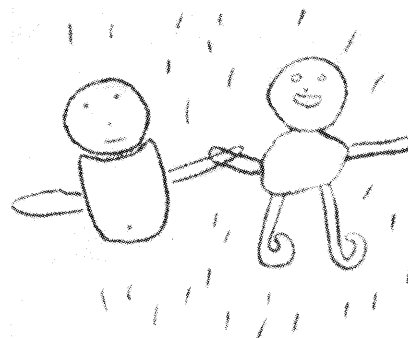
När vi träffas efter sommarlovet kan jag inte säga till barnen: rita sommarlovet. Det är för stort och för svårt. Vi måste först tala om sommarlovet och barnen måste få prata. Så finner vi kanske fram till en bestämd sak som alla har upplevt en eller annan gång, även om det inte precis var denna sommaren. Då först kan uppgiften ställas: Nu ritar vi det. Den som skall teckna måste känna något.

Vi lär dem inte i skolan att de skall teckna så och så. Men när vi ger barnen uppgifter, så tvingas de att sätta in alla sina krafter på att lösa dem med utgångspunkt från de förutsättningar de har. De tvingas att använda sitt vetande, sina erfarenheter och sin förmåga.

NÅGRA RÅD TILL FÖRÄLDRAR

Det första råd man vill ge till föräldrarna är att barnen måste få uppleva något som är värt att rita. Läs

för dem, gå ut och gå med dem, tala med dem och se med dem. Ge dem material att arbeta med som det är mening med. Förskolebarnen kan få färgkriter. Sex-åtta färger är nog. Och släpp inte in i hemmet målarböcker med färdigtecknade bilder. Barnen har ingen glädje av dem. Vattenfärger bör de få först i 8–9-årsåldern. De blir så besvikna om färgerna flyter i varandra, och som små behärskar de inte vattenfärgerna. Men det finns färdigt färgpulver som kan blandas med tapetlim. Fyra–fem färger på lika många små plastburkar med lock till är fint. Då kan färgen hålla sig länge. En pensel för varje färg behövs. Barnen kan ligga på golvet och måla på gräppapper. Visst är det risk att de kladar ner sig själva och omgivningen. Därför borde naturligtvis alla barn

"Jag och min bror i snön." Det väsentliga är "jag" som är 6 år och leder min bror i snövädret. Därför är det inte så noga med hans ben.

ha tillgång till en förskola, där allt är inrättat på att färgglas kan välta varje ögonblick, där leken är organiserad och en tant alltid är med och leker. Men för dem som är rädda för att få nersölat är den mjuka färgkritan fin. Vanlig färgblyerts är för hård för barnen.

STRÄNGT FÖRBUDET...

Forts. fr. sid 4

stånd att multiplicera individuellt lidande med hundra miljoner. Om de tiotusenden av kroppsligt och själsligt vanstända, av cancerpatienter och barn med leukemi som hittills orsakats av kärnvapenproven kunde ha vandrat i tyst procession förbi regeringscheferna så skulle man aldrig ha gett order om dessa prov.

Under den förvetenskapliga perioden var mänsklighetens folkmassor betryggande åtskilda genom avstånd. Vetenskapen har upphävt avstånd och satt de enormt ansvålda människomassorna i omedelbar kontakt med varandra och samtidigt gett oss möjlighet att ointetgöra varandra utan att lämna vår egen bakgård.

Frukten, misstro och trångsynt egoism

Vad vetenskapen har gjort är att upptäcka mer om tingens verkliga natur och därmed skapa en ny värld för vilken vi inte är utrustade, i vilken vi inte passar att leva med vårt primitiva tänkande och våra primitiva känslor, vilka är mycket lika vår ärade förfaders, dominerade av frukten, misstro och trångsynt egoism — nationalism är endast ett av uttrycken härför. För att överleva i denna nya värld måste vi skapa helt nya relationer mellan människor, bygga en helt ny värld. Och frågan är vem kan göra detta? Hur ska den byggas?

Man tänker i första hand på regeringen och folkets representanter. Vår konstitution skrevs när landet skulle byggas och en medborgares första plikt var att företräda sitt lilla hörns intressen. Alltjämt företräder våra representanter sina små hörn utan att märka att planeten har krympt otroligt och att hela jorden nu är vårt lilla hörn. Deras tänkesätt som också är representativt för elektoratets sätt att tänka är fortfarande av samma typ som våra primitiva förfaders med deras absoluta förtroende för primitiva tankar och känslor.

Kan vetenskapen hjälpa oss?

Vetenskapen kan hjälpa oss till en viss grad genom att söka förklara för människor hur fruktansvärda dessa nya krafter är som hotar att uppsluka oss alla och som öppnar väg endast till självmord, inte till seger. Det är inte mycket vetenskapen kan göra i denna riktning eftersom den mänskliga tanken är oförmögen att verkligen fatta dessa kosmiska krafter fruktansvärda natur. Vi kan naturligtvis säga människor att en bomb på 30 megaton kommer att utplåna allt mänskligt liv inom ett område med en radie av ungefär sex mil. Men det gör inte mycket intryck, för vi är oförmögna att föreställa oss ett sådant helvete på jorden.

Modern vetenskap är ett nytt sätt att tänka

Men är detta allt vad vetenskapen innebär: data, böcker, experiment? Visserligen icke. Modern vetenskap

Den första trotsåldern

Även den gladaste optimist hade Äi slutet av augusti gett upp hoppet om något sommarlikt det här året. Inget att göra åt det. Mer än att tidigare än annars starta med extratillförseln av vitaminer. Och försöka med solljuslampa...

Björn tror tydligen att somrarna ska vara så här. Han trivs ute i naturen också om regnet strilar. Iförd stövlar och plastrock har han skjutit sin lilla skottkärra ute på skärgårdstomten, grävt i sanden och under de få soldagar sommaren bjudit hunnit bli brun över hela sin lilla lekamen. Han har verkligen börjat lära sig tala också. Det mesta han säger är ännu ganska obegripligt, men han är mycket stolt när han lärt sej ett nytt ord och upprepar det ideligen dagen lång.

Denna tendens till envishet och ihärdighet tar sej också andra, något mindre bedårande uttryck. Det annars ständigt glada och snälla barnet kan plötsligt "vakna på fel sida" och då vet man att hela den dagen kommer han att bli "besvärlig". Vill inte bli påklädd om morgonen, väsnas när byxorna ska kontrolleras och låter sitt dåliga humör främst gå ut över Tuff så den stackars hunden kryper undan och gömmer sej. Till varje pris vill barnet driva sin vilja igenom.

Det är nu de vuxnas förnuft sätts på prov, inte bara deras tålmod. Här gäller det att ta sej själv i kragen eftersom man personligen är starkt misstänkt för att vilja "skämma bort" honom. Man uppträder alltså bestämt. Björn ser förvånad på en — det hade han inte väntat sej. Inte från det hållet. I nästa ögonblick har han slängt en av sina många "labbilar" i diskbaljan. För att kontrollera vem som är starkast an-

tar jag. Han vinner. Det är jag som får fiska upp leksaken, själv vägrar han bestämt. (Och jag kan ju inte tillbringa hela eftermiddagen vid diskbaljan.)

Ska man inte få en liten tyrann i huset måste man kunna säga ifrån, hävdar de andra. — Men han är ju så liten än, två och ett kvarts år, invänder jag. — Må så vara, men han förstår mycket väl allt man säger till honom. Man får inte låta honom terrorisera sin omgivning, då blir han odräglig.

De har säkert rätt, även om jag inte kan föreställa mig Björn som odräglig. Det är ju bara någon gång ibland som han "vaknar på fel sida". Annars är han världen gulligaste, gladaste unge, tillgiven och söt.

Jo, de har säkert rätt. Man har ju under sitt långa liv inte kunnat undgå att ibland träffa på personer som inte kan komma tillrätta med livet, folk som är på något sätt missanpassade. De kan inte sköta pengar, har liksom aldrig lärt sej att rätta mun efter matsäcken, de är ofta egocentriska, ser bara sej själva och sina egna problem (som de tycker andra bör lösa åt dem). De har helt enkelt ingen riktig hand med livet, ingen frejdighet. Orsakerna till deras handikapp kan vara många men inte sällan är det att de helt enkelt blivit förkelade. Man kan som bekant förstöra barn både med för hårda tömmar och för lösa.

Som vicefarmor har man turligt nog inga större möjligheter till varken det ena eller det andra. Björns första trotsålder har just börjat och den låter en ana att det att fostra små barn sannerligen inte är någon lätt uppgift. Eftersom det är barnets bästa man alltid måste ha för ögonen.

Greta

är ett nytt sätt att tänka. Vetenskapen lär oss att om vi har ett problem så måste vi angripa det som sådant, samla data, sedan försöka att samordna dem och finna bästa lösning med fördomsfri inställning, med kallt huvud, opåverkat av intressen på kort sikt som frukten eller hat.

Men vetenskapen är ändå mer än ett sätt att tänka. Vetenskapen och dess syster konsten är resultatet av ett självförlömmande arbete utfört av ett intelligenssamfund som inte

känner några gränser i tid och rum. Jag är en medlem av detta samfund. Bach och Newton är mina dagliga följeslagare och en kinesisk eller indisk vetenskapsman står mig närmare än mitt eget mjölkbud. Grundregeln inom detta samfund är kompromissfri intellektuell ärlighet, jämställdhet och ömsesidig respekt. Detta för oss över till etikens område, den brygga som kan leda till en bättre framtid.

Min sista och kanske svåraste frå-

Tonjas man

En berättelse om en pojke som fann guld i gråsten

Under sina trettiofem levnadsår hade Andrejev inte varit särdeles förutseende. Hans senaste dumhet var, enligt moderns påstående, att han levde ihop med tecknerskan Tonja. Hans överflyttning till henne hade Tonja firat ordentligt. Nästan halva sin månadslön hade hon lagt ut på delikatesser åt de många gästerna.

Det oroade inte Tonja så särskilt att Andrejev inte talade om giftermål. Hon var av den meningen att eftersom hon redan hade ett barn, den lille Valerik, kunde hon inte särskilt energiskt kräva giftermål. I ett trångbott hyreshus känner människorna varandra mycket väl. Man räknade inte Andrejev till de ständiga invånarna i huset. Därför kallade grannarna honom helt enkelt "Tonjas man".

Han ville inte fördjupa sig i funderingar över om han egentligen var varmare fäst vid Tonja. Han visste bara att hon var vacker och gladlynt.

Beträffande Andrejevs förhållande

ga är: var ska denna nya anda inrotas för att bära frukt? Politikerna? I en demokrati är det folket som väljer sina representanter och väljer dem till sin egen avbild. Politikerna leder inte folket, de leds av folket och lyssnar noga till valmannens röst. Så det gäller till sist att uppfostra folket. Men här stöter vi på en stor svårighet. Uppfostran är en mycket långsam process och vi har ingen tid. Och vem ska uppfostra vem? De vuxna uppfostrar barnen och så rör vi oss i en cirkel. Det är förmodligen av detta skäl som dr Leo Szilard försöker ta en genväg och påverka regering och kongress direkt genom en "vetenskaplig lobby".

"Jag hyser de största förhoppningar till kvinnornas fredsgrupper"

Det finns kanske en annan angreppspunkt. Om senatorer och kongressmedlemmar endast kan påverka

till Valerik kunde ingen påstå att han inte tålde honom eller att pojken var honom likgiltig. Ofta kände han Valeriks inträngande blick riktad på sig. Då hade Andrejev alltid en förnimmelse av att något slags insekt kröp omkring i nacken på honom.

Till helgdagarna kom alltid som betydelsefull gäst Andrejevs mor på besök. Tonja gick som på mjuka sulor inför hans mor, hon bjöd ständigt på något särskilt gott när denna kom, men hennes gäst satt alltid med hopknipen mun och liksom avsiktligt åt hon ytterst litet: en sked soppa, en liten bit av pirogen och ett bär av kompotten.

Andrejev tog emot sin mor en aning reserverat. Han var ingen öm son, men hon hade heller inte skämt bort honom med någon större uppmärksamhet. I Andrejevs familj levde var och en sitt eget personliga liv. Fadern vek undan sin frus förebräelser och lade sig vinn om att sällan vara hemma; modern intresserade sig bara för faderns inkomster; så långt tillbaka Andrejev kunde minnas hade hans mor alltid beklagat sig hos grannarna över att hennes man hemlighöll sina inkomster för henne.

När modern kom på besök berömdes Andrejev alltid Tonjas kokkonst. Fast den kloka unga kvinnan begrep att han gjorde det bara för att förarga modern, så var dock dessa lovsånger angenäma att höra. För hon ansträngde sig verkligen!

Utan att se sig om gick modern

kas av röstande och tänker mer på nästa val än på nästa generation, då måste vi söka efter en grupp som tänker på nästa generation och har rösträtt. Det finns en sådan grupp. Kvinnor, mödrar. Kvinnor har också mer sunt förnuft än män, de har upptäckt att radioaktiv strålning skadar barn och de vägrar att svälja allt det vi berättar för dem om "tillåtliga gränser". De vill helt enkelt inte ha något alls. Jag har de största förhoppningar beträffande kvinnors fredsgrupper.

Kanske finns det också en genväg. Om vi fortfarande har grottmänniskans mentalitet och inte kan förändra den, så skulle vi kanske kunna undgå katastrofen om vi kunde förstå en enda sak — att vetenskapen har upphävt avstånd och att vi nu alla lever i samma grotta, nämligen vår lilla hopkrympta planet, där det finns plats endast för en enda familj, människofamiljen. Vi skulle åtminstone vinna tid genom att helt enkelt sätta upp ett anslag: "Det är strängt förbjudet att leka med atombomber i denna grotta".

över den stora smutsiga gården på väg hem. Andrejev stod vid fönstret och såg efter henne. Då skyndade sig Tonja att duka av, för hon visste att nu skulle det bli gräl. Det rörde sig om småsaker, antingen en knapp som ramlat ur eller att tofflorna inte stod på sin rätta plats.

Andrejev grälade alltid hövligt, han blev aldrig högljudd. Inte heller mot Valerik höjde han rösten. Men han lät sällan en förseelse passera obemärkt: antingen det så gällde ett underbetyg i skolan, en skjorta som fått bläckfläckar på sig eller en sönderslagen tallrik ur servisen.

"Jag vill bara ditt bästa", sade han sedan till pojken, "jag vill att du skall växa upp till en ordentlig människa som älskar arbetet och är ärlig och ordentlig."

I sådana ögonblick äcklades han över sig själv.

Valerik uppträdde mycket försiktigt gentemot Andrejev. Han kallade honom varken pappa eller farbror, inte heller vid hans namn. Det var naturligtvis svårt för honom att tänka ut en tilltalsform där varken "du" eller "ni" förekom: "Mamma bad mej att jag skulle säga att middagen är färdig" eller "På gården frågade någon..." Så talade den lille Valerik till "Tonjas man".

Andrejev tyckte om att pyssla med olika ting. Han plockade i sär radioapparaten eller reparerade den gamla väckarklockan, så hörde han bakom sig hur någon liksom höll andan. Upptäckte han på golvet de våta spåren efter Valeriks skor sade han strängt:

"Är du nu våt om fötterna igen, titta bara vilka fläckar på golvet. Mamma hinner inte med annat än hålla rent efter dej. Gå och hämta skurtrasan."

Men var Valeriks skor torra så fann Andrejev säkert en reva i pojken's byxor eller han konstaterade att naglarna var smutsiga och att han behövde torka sig om näsan.

Kanske hade Andrejev också lämnat Tonja om han inte ovillkorligen velat handla tvärtemot sin mors önskan. Och dessutom hade han det bekvämt här, allt var rent och putsat, allt som sattes på bordet smakade gott, ingen påminde honom om att hans förre skolkamrat Viktor redan hade en ställning som vetenskapsman, att Juri redan köpt sig en bil och att Igor gift sig med distriktschefens dotter...

Och Tonja? Led hon av dessa förhållanden? Nej. Hon var lycklig på sitt sätt för att där åtminstone till skenet fanns ett familjeliv och att Valerik hade en ordentlig far.

Ja, ofta hände det till och med att Tonja upplevde en alltigenom

lycklig dag. En gång gick de alla tre ut och letade efter svamp. Men vart hade Valeriks klumpighet tagit vägen! Glad och uppspelt kröp han bland buskarna och fann en jättestor svamp. Man trodde den var maskäten, men den visade sig vara ren och fast. Efteråt satte Andrejev Valerik på sina axlar för att han skulle kunna plocka nötter.

När de åter kom ut till stora vägen såg de en gammal "Pobeda". Två män kunde under inga omständigheter begripa vad det kommit åt motorn. Andrejev tog av sig rocken, vek upp skjortärmarna: knappt en kvart tog det innan motorn åter började arbeta.

Av tacksamhet körde männen alla tre hem till deras gata. Det var en glad tur. Och då måste den som satt vid ratten till på köpet säga till Valerik i hjärtlig ton:

"Ack, du lille uppnäste. Lik din far som ett bär!"

Och av dessa harmlösa ord, som man då och då säger till vilken pojke som helst, satt alla tre som förstenade. Tigande gick de över gården och tigande hängde de av sig ytterkläderna. Valerik drog sig förståndigt nog tillbaka till gården men de vuxna började ett långt hetsigt gräl. Men nästa morgon bad Andrejev för första gången Tonja om ursäkt, för första gången sedan de flyttat samman. Vanligtvis var det hon som sökte en väg till försoning.

På den konstruktionsbyrå där Andrejev arbetade hade man småningom börjat betrakta honom som gift karl fast han alltid kom ensam till deras gemensamma kvällar. Driftsrådet gav honom alltid inträdeskort för Valerik till barnfesterna och paket med godsaker till helgerna. En dag ringde kuratorn på hans kontor:

"Ingenjör Andrejev, er sons lärarinna vill gärna bli bekant med er", ropade den lilla kvinnliga sekreteraren — högt så alla de trettio två anställda på kontoret hörde det.

Andrejev vände sig hastigt om, tryckte sönder cigaretten mot askfatet. Sannerligen, det var bara det som hade fattats!

För att komma in till kuratorn måste han passera genom den långa korridoren. Hela tiden såg han Valeriks ansikte framför sig: hans utstående öron och hans uppnäsa.

"Det var då också tusan!" mumlade han. "Ska man nu också förebrå mej att jag inte intresserar mej för hans uppfostran. Då säger jag helt enkelt: dra åt fanders, den som satt honom till världen får väl också uppfostra honom. Men lämna mej i fred!"

I kuratorns rum satt en ung kvinna på den smala träsoffan, för övrigt fanns ingen i rummet.

Den unga kvinnan hade ett friskt, rosig ansikte, läpparna var målade, på huvudet hade hon en tämligen modern hatt som satt rätt upp och ned utan spår av koketteri.

"Äntligen får jag lära känna er!" ropade hon och reste sig från bänken. "För mej är det mycket viktigt och mycket, mycket intressant. Er Valerik..."

"Nå, säg nu rent ut: vad har 'min' Valerik ställt till med?" avbröt Andrejev barskt.

"Det är mycket det!" sade lärarinnan. "Han har bundit ihop flätorna på flickan som sitter framför honom. Han har bundit fast ett snöre i kulorna på kulramen så att de mitt under lektionen började rassla och röra på sej av sej själva. Han är mycket livlig och inte särdeles orolig. Hans böcker..."

"Det vore kanske bättre om ni talade med hans mor om det?" avbröt Andrejev otåligt. "Jag ska säga till henne att hon kommer till skolan och talar med er."

"Å, nu har jag sårat er", sade lärarinnan beklagande, "tydligt började jag i fel ända. Jag har inte kommit för att tala med er om flätorna eller vad han ställt till med kulramen, utan om något helt annat."

"Såå", mumlade Andrejev. "Var så snäll och berätta om det där viktiga då."

Lärarinnan nickade.

"Förra året märkte jag att Valerik förändrats. Bli nu inte ond på mej över att jag talar så öppet. Det är ju så att barn från hem där inte allt är som det ska vara ofta är inbundna och lättretliga. Också Valerik var sådan. Men plötsligt märkte jag hos honom en viss stolthet. Så fick jag veta att ni kommit in i familjen. Valerik har nu fått en far."

Den unga lärarinnan böjde sig framåt och såg Andrejev leende i ögonen.

"Bli inte ond... Till en början var jag mycket orolig för Valerik. Jag visste inte om en främmande människa skulle visa sig i stånd att bli en riktig far för Valerik. Jag var rädd att Valerik skulle bli besviken, att hans förhoppningar skulle komma på skam."

Nu börjar det, tänkte Andrejev med en rysning.

"Men sedan dess har jag fått veta mycket om er genom Valerik. Hur ni satt samman radioapparaten, hur ni reparerar klockorna, hur ni får i gång en avsmnad bilmotor. Jag vet att ni är skicklig och stark och kan allting. Valerik har berättat så mycket om er..."

Andrejev satt som bedövd. Han ville rusa upp och skrika ut att allt det där inte var sant. Men tungan lydde honom inte.

Han fick höra märkvärdiga berättelser om sej själv. Det var en legend som pojken med de utstående öronen och de ljusbruna uggleögonen tänkt ut om honom. Men å andra sidan var denna legend ändå rena sanningen. Valerik hade inte hittat på något. Han hade bara korn för korn samlat ihop allt det goda som fanns inom Andrejev.

Andrejev kunde själv inte alls erinra sej alla dessa enskildheter. Vad var det lärarinnan tog upp ur sin portfölj? Det var Valeriks uppsats i ämnet "Min familj". Hela uppsatsen hade Valerik ägnat sin far.

Lärarinnan räckte honom sidorna. Sneda rader, förfärliga bokstäver, bläckfläckar och lärarinnans röda bocker. Andrejev vek ihop sidorna och stoppade dem i fickan.

Sedan lärarinnan tryckt handen

Från våra avdelningar

Den här gången ska vi berätta om ett par bra initiativ som SKV-avdelningen i Avesta tagit:

Större livsmedelssortiment för diabetikerna och bättre reklam för dessa varor i Avesta har SKV-avdelningen i skrivelser till Konsum och till stadens köpmannaförening begärt. Man föreslår att i butikerna iordningställes speciella hyllor och med tydliga skyltar, så att personer som lider av sockersjuka verkligen blir upplysta om vad som finns av livsmedel för deras räkning. Sortimenten behöver breddas och vidare föreslår man en annons- och upplysningskampanj i pressen. Från Konsum har man redan fått ett positivt svar och hoppas på ett likadant från köpmannaföreningen.

FRIA BADRESOR FÖR BARNEN

var ett krav som SKV-avdelningen i Avesta tog upp i våras och lyckades få genomfört. Som så många andra av våra sjöar och vattendrag har Dalälven alltmer fått karaktär av kloakdike. Främst är det utsläpp från industrierna som förorenat vatten och fört med sig fiskdöd och andra olägenheter. Utan varje överdrift har all form av friluftsbad upphört kring staden. Det fina varmbadhus som byggdes för några år sedan kan naturligtvis inte ersätta friluftsbad sommartid.

De senaste somrarna har bussbolaget anordnat badresor till Lillsjön, en insjö belägen ca 1 mil från Avesta centrum. Men för familjer med flera barn blir det en ganska kostsam utgift att resa dit. SKV-avdelningen diskuterade saken och ansåg att när nu älven är obrukbar för bad bör staden garantera barnen möjlighet att komma till lämplig badplats utan att det ska innebära dyra utgifter för föräldrarna. Det blev en motion till stadsfullmäktige, som enhälligt beslutade att tillstyrka förslaget om fria badresor för barn under 15 år och anslag 1.000 kr för ändamålet. Trots den dåliga sommaren har i år 141 sådana bussresor gått till Lillsjön. Att många familjer varit glada över SKV-avdelningens initiativ säger sig självt.

på denna, som hon uttryckte det, "underbara och varmhjärtade människor" tog hon farväl och gick. Andrejev lyfte på telefonluren och meddelade en av sina arbetskamrater att han inte kände sig bra och måste gå hem.

"Har ditt samtal med lärarinnan upprört dej så?" sade den andre. "Det gör inget. Vänj dej du bara

Tips till Sträng:

Skärp beskattningen på dålig och förråande lektyr!

I Svensk Socialvårds Tidning, Socialtjänstemannaförbundets organ, gav Folke Lindström härförleden några valda exempel på vad ett enda nummer av en veckotidning av den värre sorten kan innehålla av vidrig och förråande läsning. Tidningen, som han fått ett reklam-exemplar av och ögnat igenom, var Lektyr.

Vi ska inte återge några av exemplen, vare nog sagt att någon nöjsam läsning är det inte. Men Lindströms reflektioner är värda att återge:

Veckopressens, liksom filmens representanter, brukar förneka att deras alster har någon brottsinspi- rerande inverkan. Det har till och med hänt att producenter av gangs- terfilmer begärt skattebefrielse för sina alster med motiveringen att de skulle verka »uppfostrande». Det är möjligt att de menat uppfostrande till brott, fastän myndigheterna trott

Det har hänt att producenter av gangsterfilmer begärt skattebefrielse för sina alster med motiveringen att de skulle verka "uppfostrande"...

att de menat uppfostrande till mot- satsen. En regelbunden läsning av dålig veckopress, och enbart läsning av den, måste leda till en förråande och förslöande inverkan på omdö- me och hyfsning, och även leda till neurotisering och disharmoni. Ung- domen vill ha idealgestalter att se upp till och det ligger nära till hands

att det slödder, som skildras i dessa tidskrifter blir ett omedvetet ideal för framförallt den ungdom, som är psykiskt dåligt utrustad och skadad. Denna dåliga veckopress' spridning är också enorm. Sammanlagda upp- lagorna överstiger miljonen exemplar per nummer. Det är också goda in- komster som utgivarna av dessa tid- skrifter skaffar sig. Samhället borde genom en kraftig beskattning av dessa tidskrifter göra det mindre lönande att ge ut dem.

Den diskussion och de konferenser, som äger rum om ungdomsproble- men förefaller ofta att röra sig på ett akademiskt, verklighetsfrämman- de plan. Är alla våra »ungdoms- experter» blinda för det problem som den dåliga veckopressen utgör, eftersom man aldrig hör av något förslag till åtgärder i denna fråga?

Frågan är onekligen befogad. Och rekommendationen — att lägga kraf- tig skatt på dessa alster och däri- genom göra det mindre lönande att ge ut dem — är ett bra förslag, efter- som man tydligen i »tryckfrihetens» namn ryggar tillbaka för att för- bjuda dem. Men hur man under åberopande av tryckfrihetslagen kan ta på sitt ansvar att eländet får spridas och förgifta de unga — ja det är faktiskt en gåta. Eller ska man utgå ifrån att penningens makt är större än allt förnuft?

vid den inte så lätta uppgiften att vara far."

Först när Andrejev lagt på luren svarade han:

"Idiot! Asna! Upprörd? Inte så lätt!"

Andrejev letade i sina fickor. Ci- garretterna låg kvar på kontoret. I butiken förhandlade två småpoj- kar med biträdet. Den fylliga och starkt sminkade kvinnan såg sig först om åt alla sidor, tog pengarna och sträckte handen mot cigarett- hyllan.

"Nej, mor lilla, det är inte rätt", blandade Andrejev sig i saken. "Ge pojkarna pengarna tillbaka. Eller ge dem karameller för dem."

Pojkarna kippade efter andan och tog karamellerna. Till cigaretter fanns det säkerligen inga pengar kvar. Andrejev gick sin väg. Bakom sig hörde han pojkarnas samtal.

"Vem var den där elaka karln?" undrade den ene.

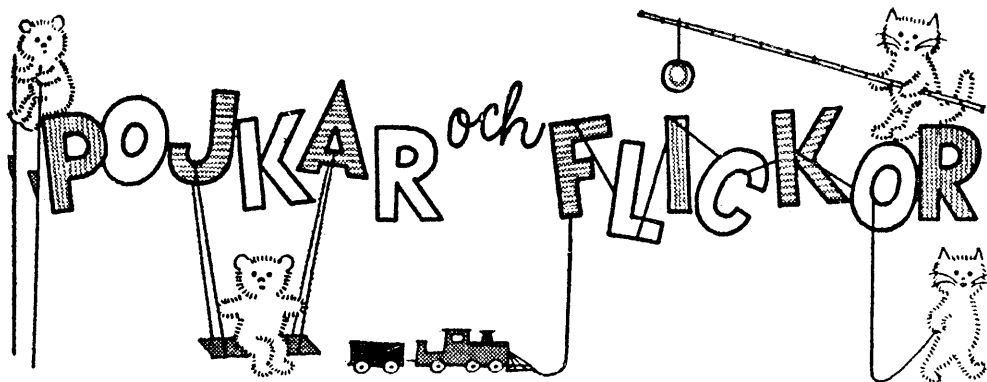
"Känner du inte den?" svarade den andre. "Det är Valeriks pappa." Andrejev kände det som om han

fått ett knytnävsslag i ryggen. Allt- så, nu visar det sig vem han är! Valeriks far. För de vuxna var han "Tonjas man", men för pojkarna — där var han redan upphöjd: Valeriks far.

De hade samma väg, Andrejev och pojkarna. Han gick snabbt och hörde bakom sig hur pojkarna tuggade på sina karameller. Slutligen kände han att han måste säga något och vände sig om:

"Har ni begripit att det är bara ert bästa jag tänker på? Cigaretter — det är gift för sådana barn som ni ännu är..."

"Det gjorde ingenting — och det vet vi själva...", sade pojkarna god- modigt och svängde in i en gränd för att slippa ifrån Andrejev. Denne såg avundsjukt efter dem. Nu måste han välja den kortaste vägen och han som velat ta en omväg för att få tid att tänka över situationen. Han kände att han måste förbereda sig på sammanträffandet med denne lång- örade, uppnäste pojke som hade för- stått att plocka fram guld ur värde- lösa stenar.

Pappa mamma åtta barn och en lastbil

Det var en gång en stor, en mycket stor familj: pappa, mamma och åtta barn. Barnen hette Maren, Martin, Märta, Mats, Mona, Milly, Mina och den minste hette Märten.

Ihop med dem levde också en stor lastbil som de alla älskade. Och hur skulle de kunnat låta bli att älska den — hela familjen livnärde sig ju av den.

Vanligtvis for fadern varje dag med lastbilen till sitt arbete och för det fick han pengar. Pengarna gav pappa åt mamma och för dem köpte mamma mat och alla var belåtna, för det är alltid angenämare att vara mätt än hungrig.

När pappa, mamma och de åtta barnen gick ut och spatserade såg det ut som en liten demonstration. Många människor blev helt enkelt stående och frågade mamma: "Är det verkligen era barn allihopa?"

"Naturligtvis!" svarade mamma stolt. "Vems skulle de annars vara?"

Pappa, mamma och de åtta barnen levde i ett flervåningshus. Och fast familjen var så stor var våningen mycket liten: ett rum och ett kök. Om natten sov mamma och pappa i kökssoffan och barnen i rummet. Men är det möjligt att ha åtta sängar i ett rum? Naturligtvis inte! Alltså lade barnen varje kväll åtta madrasser på golvet. Det tyckte de var väldigt skojigt. För det första kunde alla ligga bredvid varandra och prata med varandra och dessutom var det ingen risk för att någon av dem skulle ramla ur sängen.

Allt hade varit frid och fröjd om det inte i våningen inunder bott en dam som inte kunde tåla larm.

Nu var det så att Maren älskade att dansa, Martin att hoppa, Märta att springa, Mats att banka, Mona att sjunga, Milly att trumma, Mina att skrika och den lille Märten slog i golvet med allt han kunde få tag i! Som ni nog förstår var det allt annat än tyst i våningen.

En dag kom damen som bodde i våningen under dem, återigen upp.

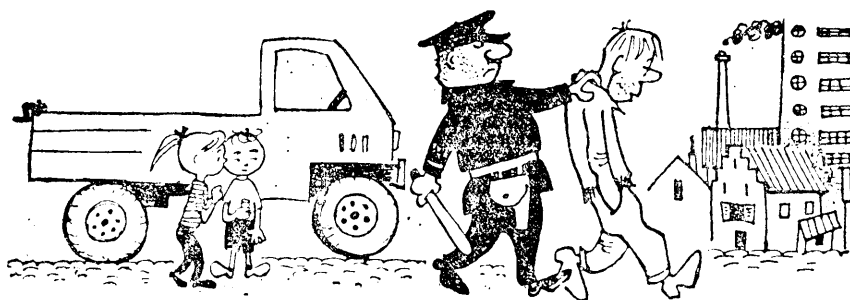
"Mitt tålamod är slut", förklarade hon. "Jag klagar hos värden. I det här huset kan ingen stå ut. Är ni

alldeles ur stånd att lugna ner era odrägliga barn?"

Barnen hade gömt sig bakom mammas rygg och kikade försiktigt fram. Det såg ut som om mamma hade åtta huvuden i stället för ett.

"Jag försöker hela tiden att lugna ner dem", sade mamma. "De leker som alla barn här i världen gör, jag kan ju inte gräla på dem för det."

"Det begriper jag. För min skull får de gärna leka så mycket de vill," sade damen ilsket. "Men efter maten vill jag lägga mig ner och vila ett

tag, och hör jag då ett enda ljud går jag genast till värden och klagar."

"För all del", suckade mamma, "vi får göra som vanligt."

Barnen visste precis vad "som vanligt" betydde. De fyra största började genast klä på de mindre. Mamma knöt en duk om huvudet, tog på sig kappan och så var alla färdiga för en spatsertur.

"Vart ska vi gå i dag?" undrade mamma.

"Vi ska upptäcka ett nytt land", sade Maren.

"Då måste vi gå väldigt långt, men vi har ju inte så mycket tid på oss", sade mamma. "Vi går hellre till hamnen."

Medan de var ute och promenerade kom pappa hem från sitt arbete. Han ställde lastbilen på gården och innan han gick upp tvättade han den.

"Nu är allt i ordning", sade pappa,

"lastbilen är glad och jag kan i lugn och ro gå upp."

Efter en stund kom mamma tillbaka med barnen. Lastbilen stod inte på gården.

"Pappa har inte kommit hem", sade Märta. "Det var synd", sade mamma, "jag hade tänkt att vi skulle äta middag tillsammans."

Men när de kom upp i lägenheten märkte de till sin förvåning att pappa låg i köket och snarkade.

"Du har verkligen lurat oss ordentligt", sade mamma. "Var har du gömt lastbilen?"

"Lastbilen?" sade pappa sömndrucken. "Lastbilen står där den alltid brukar stå, ni har bara inte sett den."

"Vad är det du säger?" utbrast mamma upprörd. "Det är ju inte möjligt att jag och åtta barn inte skulle se en lastbil! Maren, spring genast ner och se efter en gång till!"

Pappa satte sig upp, kliade sig i nacken och gäspade. Det verkade som om han alls inte förstätt vad det rörde sig om.

Men när Maren kom upp och sade att någon lastbil inte syntes till nägonstans blev pappa med ens klarvaken.

"Då måste jag genast anmäla saken hos polisen", sade han.

Alla var som förstenade. Längre kunde ingen få fram ett ord. Det var förfärligt att tänka sig att lastbilen blivit stulen. Lastbilen, som tjänade in pengar åt dem varje dag, som de alla älskade som om den varit en medlem av familjen.

Några dagar gick men av lastbilen hörde eller såg man inte något.

Dessa dagar var barnen mycket stilla och lydiga. De tänkte hela tiden på lastbilen och var ledsna. Om kvällarna låg de länge vakna på sina madrasser och viskade till varandra.

"I morgon är det avlöningsdag och pappa får ingenting", sade Martin. "I morgon måste vi gå och leta efter lastbilen. Utan de minsta naturligtvis, bara Maren, Märta och jag."

"Kan inte vi få gå med också?" frågade Mats.

"Nej, vi får kanske gå långt. Vi ska leta hela dagen tills vi hittar den", svarade Martin.

"Bry dej inte om dem!" viskade Mats till Mona. "I morgon när de har gått smyger vi oss också ut och letar utan dem."

"Fint. Det var en bra idé!" viskade Mona förtjust.

Nästa morgon när de äldre barnen gått smög sig Mats och Mona också nerför trapporna. De gick där och

höll varandra i hand och tittade noga på alla lastbilar som for förbi.

När de såg en grön lastbil sprang de fram och tittade den i "ansiktet", men det var alltid främmande lastbilar. Ja, ja, förvånas inte, deras lastbil hade sitt särskilda märke, precis som en människa. Dessutom var karosseriet en smula skevt, för under hela sitt liv hade lastbilen måst transportera mycket tunga saker.

Nej, det var alls inte enkelt att hitta deras lastbil. Mona började redan få ont i fötterna.

"Kom så sätter vi oss ett slag", sade hon och satte sig framför ett stort skyltfönster.

"Titta, vilka vackra badkar", sade Mona, "kanske får vi också ett sådant en gång!"

"I så fall måste vi ju hänga det på väggen", brummade Mats. "Titta hellre på lastbilarna än på badkar."

"Jag har redan ont i ögonen av alla lastbilar!"

"Blunda då och hör på motorerna, du känner ju igen rösten på vår motor."

Mona blundade och lyssnade. I början var det hemskt, hon tyckte att alla lastbilar kom direkt mot henne.

Men ganska snart hörde Mona upp att ångslas. Hon var nära att slumra till vid motorljudet. Plötsligt sprang hon upp: "Mats, lyssna!"

Hon spärrade upp ögonen, men det var ingen grön utan en knallröd lastbil som kom nalkandes. Den stannade direkt framför dem. En man steg ur. Han såg gillande på sin lastbil och gick sedan in i butiken.

Mats synade karosseriet.

"Precis lika skevt som vår", sade han. "Kan det finnas två så lika lastbilar i världen?"

"Se dej för, Mats!, skrek Mona. "Du har fläckt ner dej med rödfärg så stor du är! Vad ska mamma säga?"

"Med färg?" sade Mats förvånad, och om ni tror det eller inte så var Mats mycket belåten. Det betydde att lastbilen nyligen målats om.

Mats gick runt kring bilen: "Ansiktet är precis likadant som på vår lastbil."

Knappt en minut hade gått när Mats klättrade upp i förarsätet. "Det är vår lastbil, Mona!" skrek han.

En polis kom fram till dem.

"Vad gör ni här?" frågade han strängt.

"Det är vår lastbil, den har blivit stulen", ropade Mats och Mona på en gång. "Vi har hittat den! Det är vår lastbil förstår ni! Vi kan inte leva utan den. Den ger oss alla mat; pappa, mamma och åtta barn!"

Mannen som kommit med lastbilen trädde just då ut ur butiken.

"Är det er lastbil?" frågade polisen.

"Naturligtvis", svarade mannen.

"Fråga honom vad som finns under sitsen i kabinen", viskade Mats.

Mannen var en smula förvirrad.

"Det kommer jag inte direkt ihåg, jag tror det är ett sämskskinn att putsa vindrutan med", stammade han.

"Jag vet det absolut", sade Mats stolt. "På sitsens baksida har pappa klistrat fast fotografier av mamma, Maren, Martin, Märta, Mona, Milly, Mina, lilla Märten och mej."

"Får jag se", sade polisen.

Mats klättrade in i förarhytten, drog ut sitsen, och verkligen — där satt nio fotografier fastklistrade.

Mannen blev alldeles blek.

"Det stämmer, jag har stulit lastbilen", fick han fram. "Jag har alltid velat ha en lastbil. Den här lastbilen såg så övergiven ut så jag tänkte att jag kunde väl ha den åtminstone en vecka."

"Följ med till polisstationen, där får ni förklara alltihopa", sade polisen. "Adjö med er, barn! Jag ska genast skicka hit en man som kör er hem i er lastbil."

Mannen tittade förvirrat på ett paket som han höll i handen. "Egentligen har jag köpt det här åt lastbilen", sade han. "Det är en blomvas. Vill ni inte sätta fast den i kabinen, det blir väldigt snyggt."

Mats tog emot paketet och bugade sig för mannen. Denne följde med polisen. Han såg så olycklig ut att Mats och Mona tyckte synd om honom.

"Kom hem och hälsa på oss!" ropade Mats efter honom. "Pappa låter er säkert köra lastbilen. Vi bor där ni hittade den!"

Lyckliga satte sig Mats och Mona tillrätta i förarhytten. Slutligen kom en polis och körde dem hem.

Vilken glädje det blev när de kom hem med lastbilen! Men allra gladast var lastbilen, för den var som en medlem av familjen. Och att den blivit röd i stället för grön det tyckte den om.

Grisen och gumsen

----- EN SAGA -----

Det var en gång en gris och en gumse. En dag sade grisen till gumsen:

— Här bor vi, du gumse, i ladugården tillsammans med korna. Ingenting ser vi och ingenting får vi veta! Vi går ut i världen och gör affärer.

— Låt gå, sade gumsen.

Och så gräddade grisen en kaka och gumsen kokade potatis. De gjorde av med alla sina pengar på inköpen. Bara grisen fick en femöring över. Så vandrade grisen och gumsen ut på torget. De kom dit före alla andra. Och väntade och väntade. Men inga kunder kom. De funderade på vad de skulle ta sig till.

Men så kom grisen på en idé:

— Sälj för fem öre potatis till mej, jag är hungrig.

Gumsen blev glad — han hade fått en kund.

Grisen åt och satt sedan och väntade på att också han skulle få en kund. Men ingen kom.

Slutligen sade gumsen:

— Sälj en brödkaka till mej, jag är hungrig.

Grisen blev glad — han hade fått en kund. Han gav brödkakan till gumsen och fick en femöring.

Om en stund blev grisen hungrig igen. Han köpte återigen för fem öre potatis av gumsen. Sedan köpte gumsen för fem öre bröd av grisen. Och så fortsatte de tills allt brödet och potatisen var slut.

Men när de tittade efter i sin kassa fanns där inga pengar. Bara grisen hade sin femöring kvar.

Grisen funderade:

— Mina brödkakor har jag inte ätit upp utan sålt dem för pengar. Men ändå har jag varken bröd eller pengar nu?

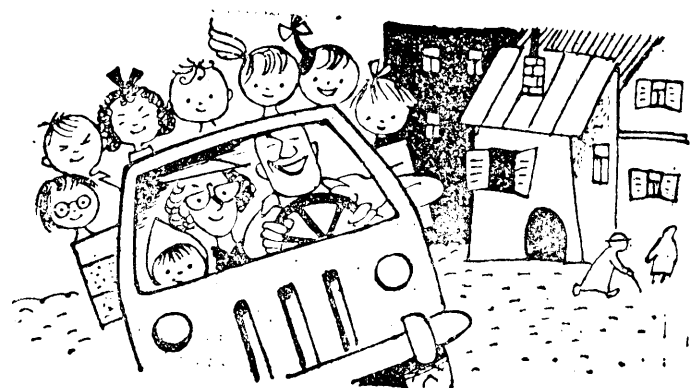
Likadant tänkte gumsen.

Och så sade de till varandra:

— Vi kan inte göra affärer!

Och det hade de så rätt i.

Sedan vandrade de hem till ladugården igen.

Baka hemma —lönar det sig?

På den frågan ges väl inget entydigt svar. Till vilket pris har jag min arbetstid — hur många munnar ska jag mätta är frågor som först måste besvaras innan man tar ställning till problemet. Är man ett tvåpersonershushåll och därtill förvärvsarbetande husmor kan man verkligen med skäl säga sig att det i varje fall är föga lönsamt att baka hemma.

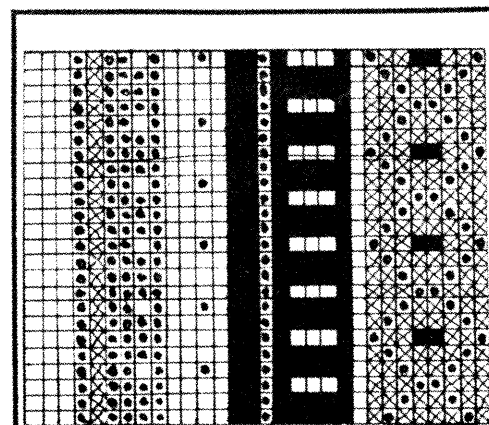
Annorlunda måste saken ställa sig för flerbarnsfamiljerna. Annorlunda därför att bröd har blivit en allt dyrare vara att köpa — och i familjer med flera barn går det åt mycket bröd.

Det försiggår en kraftig rationalisering inom handeln. Småbutikerna försvinner, de klarar sig inte i konkurrensen. Men nog har man hela tiden en känsla av att åtminstone på ett område klarar sig "de små" bra: när det gäller vårt dagliga bröd. Hembagerier och konditorier tycks verkligen blomstra trots konkurrensen från storhandeln. Och nog är man ganska övertygad om att marginalpriserna är särskilt kraftigt till-

tagna just inom brödbranschen. 25 öre för en bulle, 32 öre för ett wienbröd, 1 krona för ett hekto småkakor som aldrig kommit närheten av en smörklick! Ett vitt formbröd kostar i dag 98 öre — är det skuret kostar det 1:25, åtminstone i Konsum.

Men det var frågan om hur stor lönsamheten av hemmabak är. I tidningen Vi publicerades nyligen en prisjämförelse som gjorts av tidningen och KF:s provkök. Och den berättade att hembakt vetebro kostade 1:88 för kilot medan priset på det köpta vetebrodet låg på 4:80 resp. 6:90 kilot, beroende på vilka brödformer det rörde sig om. Kanel-snurren, som i handeln kostar 25 öre, får man för 6½ öre om man bakar den själv, dvs. för ungefär en fjärdedel av köpebrödet pris. Vetelängder, med en fyllning av margarin och kanel, kostar per kilo 1:88 om man bakar dem själv men 4:80 ute i handeln.

Den hembakta sockerkakan kostar 2:31 kilot, den köpta 5:65 och i en

DEN VACKRA HÄTTAN fann vi i en fransk tidning. För den stickningsvana är det säkert ingen konst att ta ut modellen, så tydlig som bilden är. Mot den vita bottenfärgen gör sig mönsterstickningen naturligtvis strålande.

Färgförklaringen är: × grått, ■ rött, ● marinblått, □ vitt.

Vår lilla matorå

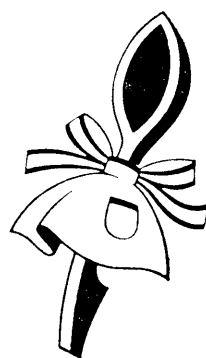
Sill är gott i alla former och den kan mer än de flesta fisksorter varieras när det gäller tillagningen. Särskilt älskad är den på söndagsfrukostbordet eller som entrérett till middagen när man har gäster. Den sillrätt vi här ger beskrivning på lämpar sig fint för bådadera, särskilt som den i huvudsak kan göras i ordning i förväg och serveras kall.

AINAS SILLFAT

(5 portioner)

- 2 salta sillar
- 1½ kkp hackad rödbeta (inlagd)
- 1½ kkp hackad ättiksgurka
- 3 hårdkokta ägg
- 2 dl. vispgrädde

Vattenlägg sillarna över natten. Rensa och filéa dem, skär filéerna i ett par cm tjocka bitar och lägg

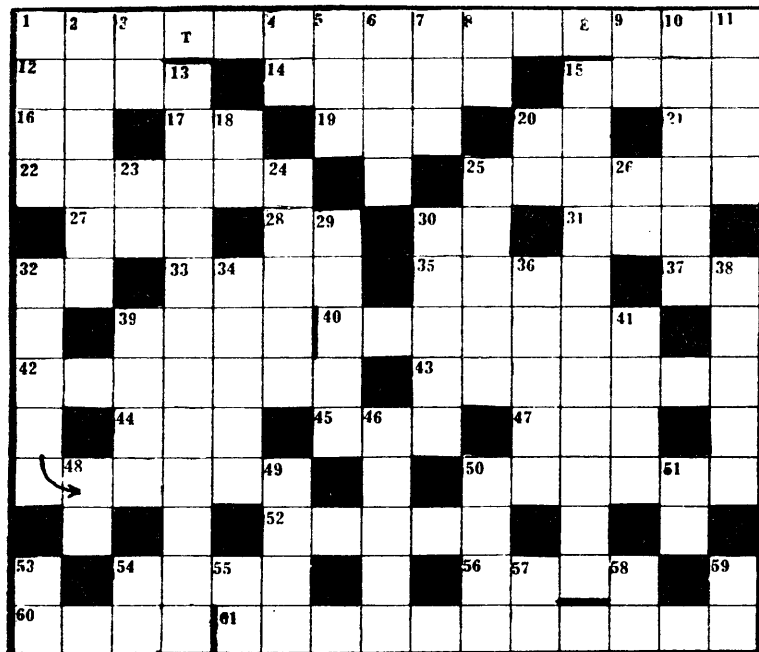
upp dem i mitten på ett stort avlångt fat. Längs sidorna lägger man så högar av gurka, rödbeta och de hårdkokta, hackade äggen, varje sort för sig. Grädden vispas till hårt skum och bredes över sillen och slutligen dillkvistar över grädden. Det ser mycket dekorativt ut och smakar festligt.

del fall 8 kr kilot. (Den med 8-kronorspriset låg i fråga om smak och innehåll närmast den hembakta.) Och probbakningen av småbröd — brysselkex, finska pinnar och "slantar" — gav ett hekto pris av 22 till 27 öre mot i handeln 1 krona.

Om man i arbets- och tidsbesparande syfte i stället väljer Snabbak får man fram ett kilopris på vetebrodet på ca 2:70 kr och beträffande sockerkakan på 3:35. Alltså även där betydligt billigare än köpebrödet.

Några prisjämförelser beträffande matbrödet har inte gjorts. Men vi misstänker på goda skäl att differenserna där inte är mindre. Sedan är det som sagt en fråga om till vilket pris man har sin tid. Att det för den hemarbetande husmodern med stor familj absolut måste löna sig att baka själv är emellertid uppenbart. Och antagligen gör de flesta det i en tid när matkostnaderna bara stiger och stiger.

Korsord nr 7

VÅGRÄTA ORD

1. Till dem hör väl ett riktigt snöbollskrig.
12. Efterlevande.
14. Flicknamn.
15. Vill den bli som slår sig lös.
16. Rune Svensson.
17. Nils Holgersson
19. Får man vara beredd att göra på sjön.
20. Hon riskerar snart livet.
21. I skalan.
22. Behöver möblemanget ibland.
25. Har varje blomma.
27. Material till litet av varje nu för tiden.
28. By.
30. Var en fin skämtare.
31. Han blev gammal.
32. Nyhetsbyrå.
33. Ett svenskt ungdomsförbund.
35. Orsak.
37. Nina Sörensson.
39. Ett spel.
40. Hämtas från skogen.
42. Älv.
43. Har med förströelse och tidsfördriv att göra.
44. I hamnen.
45. Böneord.
47. Anna-Tilda Åkesson.
48. Finns i fjällvärlden.
50. Hoppas vi få vara i vinter.
52. Menar.
54. Har mangeln.
56. Tycka synd om.
60. Gör man otrevnad.
61. Det är ett förbund.

LODRÄTA ORD

1. Finns väl i hyreshuset.
2. Blir fönsterrutan.
3. Varuhus.
4. I skalan.
5. Myllas i jord.
6. Måste man ibland ta.
7. Lägga ut.
8. Svar.
9. Behöver man för sitt arbete — och för vilan också.

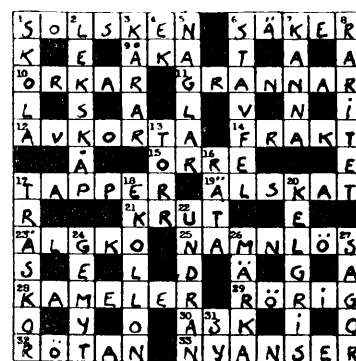
10. Han är väl lillens sängkamrat.
11. Gruvnamn.
13. Inte roligt att ha med från skolan.
15. Sådan person håller styvt på monarkin.
18. Verb.
20. Anger att det är fråga om något helgon.
23. Vanlig engelsk titel.
24. Efter den kommer inget.
25. Inte ha.
26. Fortfarande.
29. Hyssja ner.
30. Gjorde fotogenlampan ofta.
32. Hämtar man också från skogen.
34. Var väl de tre gracerna.
36. Beklädnadsdetaljer.

38. Fås på apoteket.
39. Hör kvällen till.
41. Förutsäges.
46. Ett bo och i gamla tider benämning på boplatz.
48. Ett vackert djur.
49. Snabb.
50. Gjorde vi faktiskt i somras.
51. Husdjur.
53. Ligger högt.
54. Panorama.
55. Söks i hamn.
57. Margit Karlsson.
58. Lägg till ett a och ni får ett djur.
59. Försäg sig.

*

Lösningarna skall vara oss tillhanda senast den 1 dec. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpriser. Märk kuvertet "Korsord nr 7".

LÖSNING TILL KORSORD NR 5

PRISTAGARE

- 1:a pris: Agnes Ottosson, Storgatan 90, Hovmantorp.
- 2:a pris: Brita Hellström, Nysätersvägen 104, Trollhättan.
- 3:e pris: Hildur Johnsson, Ö. Prinsgatan 18, Karlskrona.

Därför behövs förskoleverksamheten

Barnträdgårdarna kunna på ett naturligt sätt vidga barnens »vi-känsla», fostra till ett positivt samarbete, grundlägga ansvarskänsla för det gemensamt ägda etc., barnen får vistas bland jämnåriga, lära sig reagera inför ett flertal olika individer;

barnträdgårdarna kunna ge vidgade kunskaper om omgivningen, varav följer en fördelaktig utveckling i språk- och begreppsbildning, hemmiljön vidgas i materiellt avseende genom större utrymmen, mera lek- och arbetsmaterial och dylikt;

barnträdgårdarna kunna ge möjligheter att uppsåra och förebygga miljöskador och

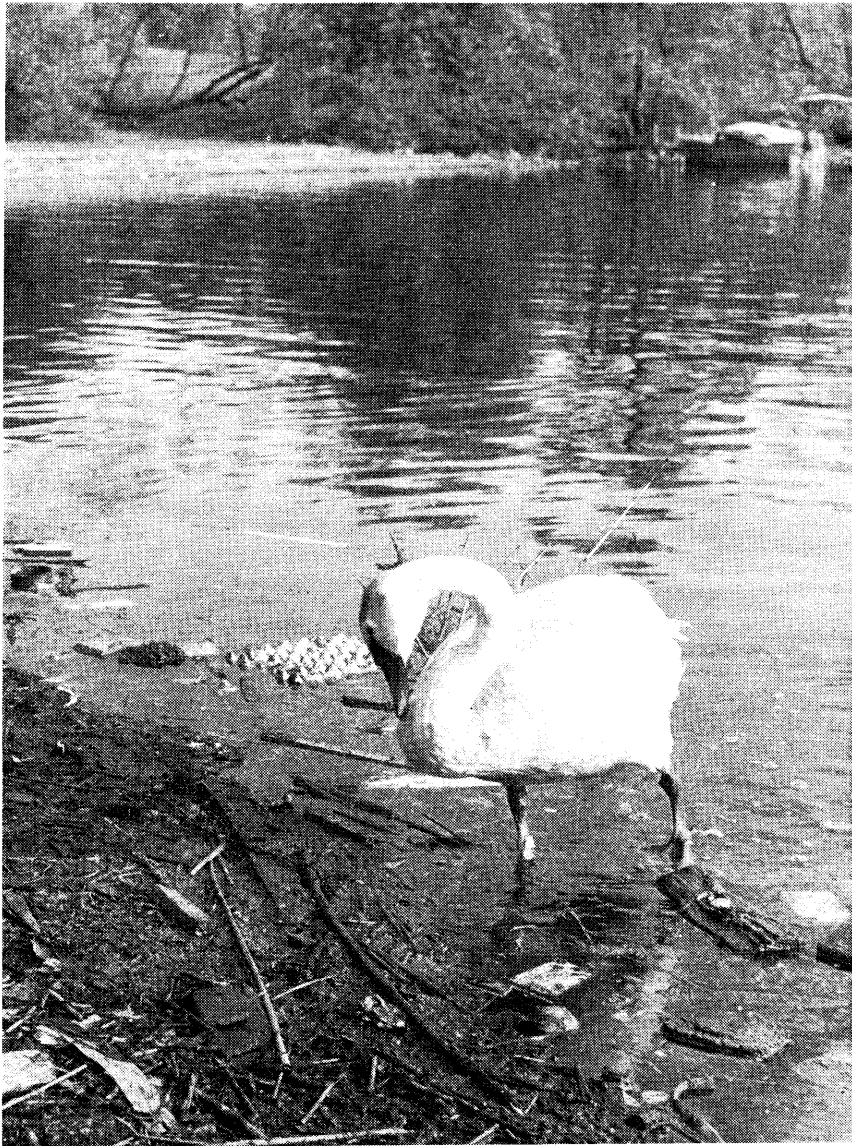
uppfostringssvårigheter;

barnträdgårdarna förhindra barnens ständiga slitning på mödrarna, minskar således mödrarnas bundenhet och ger dem möjlighet till ro och samling;

barnträdgårdarna kan ge möjligheter att komplettera hemmets uppfostringsmiljö, som t. ex. när barnet ej har syskon, en pojke bland flera flickor etc.;

genom pedagogiskt väl ordrade barnträdgårdar kan direkt eller indirekt uppnås en viss föräldrafostran.

(Ur betänkandet om »Daghem och förskolor» som 1951 framlades av 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården.)

SKV vädjar:

Genomdriv förbud mot kärnvapenprov!

Framlägg en realistisk plan för nedrustning!

Från sitt förbundsstyrelsemöte den 30 september sände SKV följande telegram till de tre representanterna för atomvapenmakterna i expertkommittén beträffande kärnvapenprov, som är samlade i Genève:

Svenska Kvinnors Vänsterförbund vädjar vid sitt styrelsemöte i Stockholm den 30 september till stormakternas representanter i Genève att bortse från politiska meningsskiljaktigheter och skyndsamt utnyttja de nya tekniska möjligheterna för registrering av kärnvapenexplosioner till att redan detta år genomdriva ett allmänt förbud mot kärnvapenprov och en realistisk plan för nedrustning.

Klaga mände svanen...

Det klagas på svanarnas snabba ökning i Stockholms skärgård. Söndagsfiskarna får inga napp — sommaren har varit bedrövlig också ur fiskesynpunkt — och nu är det många som hävdar att svanarna håller på att utrota fisken. Rommen som gäddorna lägger i vassen är rena läckerheter för dem, de glufsar i sig så det hinner aldrig bli några gäddbarn. Fiskarbefolkningen lär ha gjort framstötter hos myndigheterna om tillåtelse att decimera svanbeståndet (svanen är som bekant fridlyst) men fått avslag.

Men klaga mände ock svanen. Över människornas lortaktighet. Inte nog med att utsläpp från industrier och vattenklosetter gör vattnen till kloakbrunnar — det finns de som också använder dem som reguljära soptippar. Det som kunde varit en idyll är på väg att bli en äcklig avskrädesplats.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdat sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga *kvinnornas rättigheter*: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra *alla barn ett lyckligt liv i trygghet*; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av *freden*.

Tidningen

V I K V I N N O R

Argång 14

Redaktör och ansvarig utgiv.:
VALBORG SVENSSON

I redaktionskommittén:
SIGNE FREDHOLM
BIRGIT JANSSON

*

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr
Lösnummer 75 öre

Postgiro: 513 23. — Norrtullsgatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va
SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck, Sthlm, 1962